

SZAKDOLGOZAT

Orosz Adrián Tamás

2024

1

**Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Szent István Campus
Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet
Természetvédelmi mérnök alapképzési szak**

**TERMÉSZETI ÉRTÉKEKEN ALAPULÓ TURIZMUS
VIZSGÁLATA AZ ŐRSÉGI NEMZETI PARK TERÜLETÉN**

Belső konzulens: Tormáné Dr. Kovács Eszter
Egyetemi tanár

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:**

**Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet,
Természetvédelmi és Tájgazdálkodási Tanszék**

Készítette: Orosz Adrián Tamás
PUY3G2

**Gödöllő
2024**

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés és célkitűzések	4
1.1. Témaválasztás indoklása és célkitűzések	4
2. Szakirodalmi áttekintés	6
2.1. Az ökoturizmus és a természeti értékekre irányuló turizmus rövid ismertetése	6
2.2. Az Őrség és az Őrségi Nemzeti Park bemutatása	6
2.2.1. Az Őrség Natura 2000 területei.....	8
2.2.2. Az Őrségi Nemzeti Park flórájának és faunájának bemutatása	10
2.2.3. Az Őrség népi mesterségei.....	12
2.2.4. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság Őrségi látogatóközpontjainak bemutatása	12
2.2.5. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság Őrségi tanösvényeinek rövid ismertetése 14	
2.3. A Nemzeti Parki Termék védjegy.....	15
2.3.1. Az Őrségi Nemzeti Parki Termék Védjegy	15
3. Anyag és módszer	18
3.1. Kimutatások készítése az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság éves jelentéseinek alapján 18	
3.2. Interjú készítése	18
3.3. Kérdőíves felmérés.....	19
4. Eredmények és értékelésük	22
4.1. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság turizmushoz köthető adatai az éves jelentések alapján.....	22
4.1.2. Természeti értékeken alapuló turizmus fejlesztését szolgáló tervezett projektek 24	
4.2. A Kovács-Mesterházy Viktóriával készített interjú összefoglalása	26
4.3. A kérdőív kiértékelése	32
5. Következtetések és javaslatok.....	43
6. Összefoglalás.....	45
7. Irodalomjegyzék.....	46
8. Köszönetnyilvánítás	48
9. Ábrák és táblázatok jegyzéke	49
10. Mellékletek	51

1. Bevezetés és célkitűzések

A különböző természetvédelmi területekhez és természeti értékekhez kapcsolódó turizmus utáni kereslet jelentősen megnőtt az utóbbi évtizedekben. Országunk kínálata nagyon változatosnak mondható, ha ökoturizmusról beszélünk. Hazánkban ökoturisztikai célterületnek számítanak a nemzeti parkok, natúr- és geoparkok, de a különböző önkéntes szervezetek által fenntartott tájegységek is. Az ökoturizmus és a különböző természeti értékeken alapuló turizmus mostanra már az egyik legfontosabb és legkeresettebb belföldi turizmusformává vált. Napjainkban egyre többen keresik fel inkább a vidéki, természetközeli területeket arra, hogy a mindennapok fáradalmait kipihenjék. Legfőképp a közép- és az idősebb korosztályok azok, akik célcsoportnak tekinthetők ennél a turizmusformánál, de egyre inkább válik minden korosztály számára kedveltté (Molnár et al., 2017; Borzán et al., 2021).

Az egyetemi éveim alatt volt már olyan előadásom, ami a természeti értékeken alapuló turizmust, illetve a természet és turizmus kapcsolatát vizsgálta. Innen is támadt az elképzelés, hogy a későbbiekben szakdolgozatomat valami ehhez hasonló témában szeretném majd elkészíteni. Úgy döntöttem, hogy az Őrség területén szeretnék vizsgálni, ehhez az elhatározásomhoz pedig az alábbi érvek járultak hozzá. Elsősorban volt már lehetőségem többször is ellátogatni a térségbe, mind az egyetemmel a szakmai gyakorlatom során, valamint családommal és barátaimmal is jártam már többször a térségben, továbbá nagy szerencsémre nem messze lakom az Őrségtől. Az általam vizsgált helyek közül is sikerült már néhányat felkeresnem, mint például Őriszentpétert, vagy Pityerszeren a skanzent, de a tanösvények közül is bejártam már jópárat, mint például a Tőzegmohás láprét tanösvényt Szócén vagy az Áfonyás tanösvényt Kétvölgyön.

1.1. Témaválasztás indoklása és célkitűzések

Hazánk egyik turisták által leginkább kedvelt úticélja az Őrség. Manapság sok olyan kutatás megtalálható már, ami a természeti értékeken alapuló turizmust hivatott vizsgálni, azonban ezek közül nem túl sok az olyan, ami az Őrség területén lévő természeti értékeket tenné középpontba, mindazok ellenére, hogy hazánk egyik olyan térségéről van szó, ami leginkább gazdag az ilyen értékekben. Mindez, illetve annak következtében, hogy nem messze lakom az Őrségi Nemzeti Park székhelyétől döntöttem úgy, hogy kutatásommal szeretném részletesebben bemutatni az Őrséget, mint hazánk egyik leghíresebb egyedülálló értékekkel bíró térségét.

Kutatásom fő célkitűzése tehát az, hogy az őrségi térség természeti értékein alapuló turizmusát részletesen bemutassam és ismertessem azt, hogy ez a fajta turizmus milyen módokon tud hozzájárulni akár a természetvédelem fő feladataihoz is.

2. Szakirodalmi áttekintés

2.1. Az ökoturizmus és a természeti értékekre irányuló turizmus rövid ismertetése

Az elmúlt években Magyarországon az ökoturizmus, mint turisztikai ágazat jelentős fejlődésnek indult, mind infrastrukturális és mind szakmai tekintetben is. 2008-ban elkészült az Országos Ökoturizmus Fejlesztési Stratégia, ami részletesen elemzi és bemutatja az ökoturizmus helyzetét hazai viszonylatban és összefoglalja ennek fő irányelveit. Az ökoturizmusra, mint speciális turisztikai ágazatra sem nemzetközi, sem pedig hazai szinten sincsen elfogadott, egységes definíció. Összegezve a megannyi értelmezést elmondható, hogy az ökoturizmus természet alapú turizmus, ahol a környezet, a társadalom, illetve a különböző természeti és kulturális értékek megőrzésének összehangolása a legfőbb cél, a turizmus egyéb igényeivel. Az utazót elsősorban a természeti értékek megfigyelése és megismerése motiválja mindezzel hozzájárulva a számukra úticélt jelentő különböző természeti területek fenntartásához. Az ökoturizmus a természeti turizmus kategóriájába sorolható, viszont ez nem tartozik a sportturizmus körébe. Néhány esetben az ökoturizmus sajnos nem éri el a célját és nem sikerül a különböző társadalmi és turisztikai érdekeket összehangolni a környezet-termesztet védelmével. Abban az esetben, ha az érdekeket sikerül összehangolni, a természeti értékeken alapuló turizmus minimálisra csökkentheti a különböző környezeti terheléseket és nagy számban edukálhat csoportokat az adott térség természeti és kulturális értékeiről is (Nagy et al., 2011; Fülep, 2004).

A természeti értékeken alapuló turizmus bevételi forrást jelent a különböző természeti környezetben megtalálható szervek és lakóközösségek számára is, a helyi közösségeknek pedig munkalehetőséget teremt, mindezek mellett pedig növeli a természettudatos turisták számát is. Ökoturistáknak azokat az embereket nevezzük, akik környezettudatos szemléletmóddal rendelkeznek és általában szeretnek messzebb utazni a városoktól és inkább a természetben időt tölteni. Elmondható, hogy azok a turisták, akik ezt a fajta nézőpontot részesítik előnyben, próbálják minél kevesebb negatív hatással terhelni a környezetet és igyekeznek annak eredeti állapotát megőrizni (Szeberényi et al., 2017; Nagy et al., 2011).

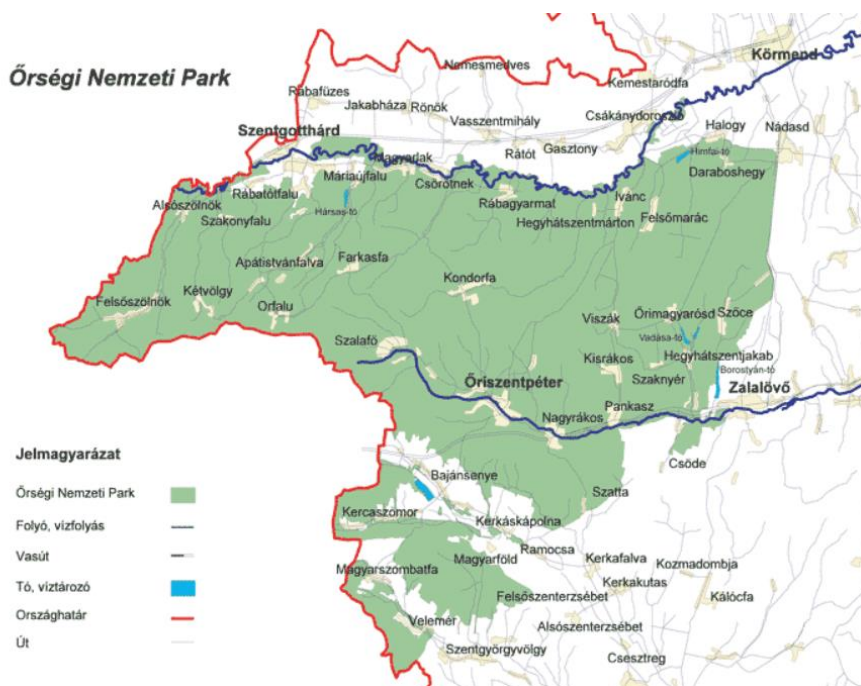
2.2. Az Őrség és az Őrségi Nemzeti Park bemutatása

Az Őrség Magyarország nyugati határvidékén, a Kerka vagy más néven az Ős-Murának a völgyében, a Vendvidék, a Göcsej és a Hegyhát szomszédságában található néprajzi és történeti táj. A terület tengerszint feletti átlagmagassága 250-300 méter, legmagasabb pontja Felsőszölnökön a Hármashatár 387 méter tengerszint feletti magassággal, a legalacsonyabb pontja pedig a Zala-völgyében, Felsőjánosfa határában található meg 191 méter magasan. A

terület kezdetben teljes mértékben erdősült volt, mai formáját az itt élők több évszázadra visszamenő, a természettel harmóniában folytatott munkássága alakította ki. Szántóföldi művelésre talaja csak nehezen hasznosítható, mivel az hideg, pangó vizekben gazdag, mészszegény, sok helyen kavicsos sárgásbarna agyag. A térség klímája szubalpin jellegű, átmenetet képez a Dunántúl és az Alpok között, viszont mediterrán klímaelemek is megfigyelhetők a térségben. Az Őrség csapadék tekintetében rendkívül gazdag, az éves csapadékmennyiség 700 és 950 mm között váltakozik, ez a szubalpin klíma egyik jellemző sajátossága. Az ide letelepedők helyválasztását elsősorban a védelem, illetve a vízellátás biztosítása határozta meg. Az Őrség jellemző település szerkezete a szeres vagy másnéven „szerek”. Ezek jellemzően dombok tetejére épült házcsoportokból állnak. Az egyes ilyen szerek elnevezésüket a megtelepült család (pl. Siska- vagy Baksaszer), vagy valamilyen földrajzi meghatározottság (pl. Felső- vagy Alsószér) után kapták. Néhány esetben még valamilyen szakrális épületről (pl. Templomszer) is kaphatták a nevüket. Ezeknek a szereknek az összessége alkotott egy-egy községet, manapság ez leginkább már csak Szalafőn található meg. A térség adottságai után nem meglepő, hogy a hagyományos építőanyag a fa volt. A jellemző őrségi házak egymásra fektetett fa gerendákból épültek, amiket a falak találkozásánál csapolással illesztettek össze. Ezek a csapolások jellemzően vagy keresztvégesek vagy pedig fecskefarkúak voltak. Az Őrség jellemző fából épült élelmiszer tárolója, az úgynevezett kástu is ilyen módon készült, az egyetlen ilyen megmaradt emeletes kástu ma Szalafő-Pityerszeren található, az Őrségi Népi Múemlékegyüttesnél (Zóka, 2019; [http1](#); [http2](#); [http3](#)).

Az Őrségi Nemzeti Parkot 2002-ben alapították, hazánk nemzeti parkjai közül utolsóként. A nemzeti park címerében egy siketfajd (*Tetrao urogallus*) és henye boroszlán (*Daphne cneorum*) látható. A siketfajd (*Tetrao urogallus*) egy 60-87 centiméter testhosszú, 2900-4000 gramm testsúlyú és 90-125 centiméter szárnyfesztávolságú madár. Elsősorban fenyvesek aljnövényzetében érzi jól magát és korábban minden nagyobb kiterjedésű, összefüggő erdőségben megtalálható volt Európa területén, napjainkban már csak azonban a magashegységek fenyőövében és a tajgaerdőkben élnek, a vadászat, illetve élőhelyük megszüntetése miatt. Magyarországon korábban ritkán írták le előfordulását, mostanra pedig teljesen eltűnt az országból. A henye boroszlán (*Daphne cneorum*) egy jellegzetesen európai faj, kis méretű, elfekvő szárú, szétterülő cserje innen is kapva a „henye” elnevezést. A növény örökzöld, fűszeres illatú, ciklámen piros vagy rózsaszínű négytagú virágai a leveles hajtás végén végálló, dús csomóban nyílnak. Mérgező termése bőrnemű csontár (Bernáth, 2020; [http3](#); [http4](#)).

A 2002-ben alapított nemzeti park területe magában foglalja a Rába völgyét, Szentgyörgyvölgy körzetét, a Vendvidéket és természetesen az Őrséget, ez az 1. ábrán látható.

1. ábra: Az Őrségi Nemzeti Park

(Forrás: Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság honlapja, <http5>)

A park összterülete közel 44.000 hektár és 44 települést találunk meg benne. A nemzeti park területén 200 forrás található, amelyek 15 patak vízellátását biztosítják, a terület folyói a Rába, a Zala vagy másnéven Szala és a Kerka. A térségben gyakori a pangóvíz jelenléte melynek hasznosítására a „tóka” nevű vízgyűjtő gödröt használták a helyiek. Ez egy 1-2 méter átmérőjű és 1-2 méter mély ásott gödör (Bernáth, 2020).

2.2.1. Az Őrség Natura 2000 területei

Vas Vármegyében összesen 15 ilyen Natura 2000 terület található meg, melyek közül az alábbi Natura 2000 területek találhatóak meg az Őrségi Nemzeti Park területén:

- **Őrség Különleges Madárvédelmi Terület**

Natura 2000 kódja a HUON10001, besorolását tekintve különleges madárvédelmi terület, a terület teljes kiterjedése pedig 45694,33 hektár. A terület jelölő fajai például a jégmadár (*Alcedo atthis*), a lappanytú (*Caprimulgus europaeus*) és a haris (*Crex crex*). A Különleges Madárvédelmi Terület a 2. ábrán látható.

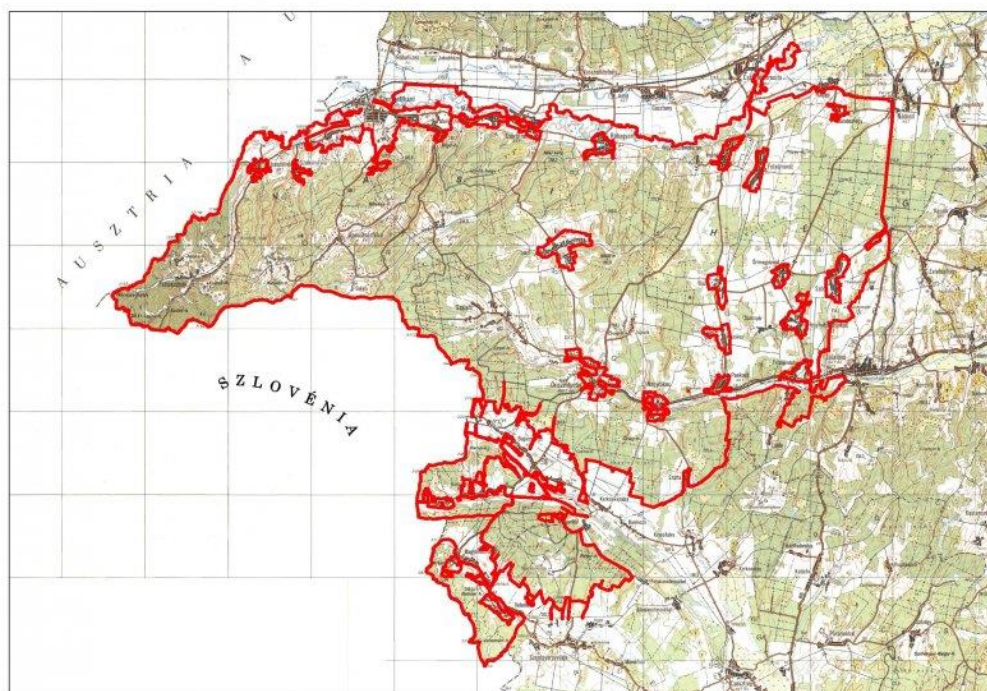
- **Őrség Különleges Természetmegőrzési Terület**

Natura 2000 kódja a HUON20018, besorolását tekintve kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, melynek teljes kiterjedése 44165,39 hektár. A terület jelölő fajai például a mocsári teknős (*Emys orbicularis*), a homoki küllő (*Gobio kessleri*) és a csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*). A térség jelölő élőhelyei például a hegyi kaszálórétek és a kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon. Az Őrség Különleges Természetmegőrzési Terület a 3. ábrán látható (<http7>).

2. ábra: Őrség Különleges Madárvédelmi Terület

(Forrás: Natura 2000 honlap, <http6>)

3. ábra: Őrség Különleges Természetmegőrzési Terület

(Forrás: Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság honlapja, <http8>)

2.2.2. Az Őrségi Nemzeti Park flórájának és faunájának bemutatása

A terület flóratartománya akárcsak az éghajlat is, átmenetet képez a szomszédos térségek vegetációival. A térség vendvidéki egysége a Kelet-alpesi flóratartomány (*Noricum*), stájer flórajáráshoz (*Stiriacum*) tartozik, míg a terület többi része mind a pannon flóratartomány (*Pannonicum*), vasi flórajárájának (*Castiferreicum*) részét képezi. Az Alpok hegység közelségéből kifolyólag dealpin-montán elemek, illetve postglaciális maradványfajok is megtalálhatóak itt. A déli részről illyr-szubmediterrán fajok is fellelhetők, így hazánkban egyedülálló a térség, vegetációt tekintve. Az Őrség vegetációját legnagyobb számban fenyvesek alkotják, jellemzően erdeifenyvesek (*Aulacomnio-Pinetum*). Ezek kiterjedt állományai rendkívül gazdagok különféle ritka, mészkerülő fajokban, például különböző körtike- (*Pyrola* spp.) vagy korpafűfajokban (*Lycopodium* spp.). A vízfolyások melletti területeken égerligetek (*Carici brizoidis-Alnetum*) fedezhetők fel, a mélyebben fekvő vizenyősebb területeken pedig a tőzegmohás lápok jelennek meg. Az ilyen tőzegmohás láprétek egyik ritkasága a rovarfogó kereklevelű harmatfű (*Drosera rotundifolia*), amely egy ma is élő jégkorszaki reliktumfajunk (Horváth, 2016; Borhidi, 2003).

Az Őrség növényvilága mellett az állatvilág is kiemelendő. A gerinctelen (*Invertebrata*) fajok közül számos védett is fellelhető a területen, mind vízben, mind pedig a szárazföldön egyaránt. Ilyen védett, a Rábában élő fajok például a tompa folyamkagyló (*Unio crassus*) vagy a sávós bődöncsiga (*Theodoxus transversalis*). Gerinctelen fajok tekintetében mindenképpen említésre méltó az Őrség lepkefaunája. Nappali lepkék közül közel 120 faj található meg az Őrség területén. A veszélyeztetett hangyaboglárka egyik legnagyobb európai állománya is itt található. A térség három védett hangyaboglárkának a vérfű (*Phengaris teleius*), a sötét-aljú (*Maculinea nausithous*), valamint a szürkés hangyaboglárkának (*Phengaris alcon*) ad otthont. Az előbb felsorolt lepkefajok szaporodásukat tekintve is rendkívül különlegesek, mivel hernyóik kizárólag csak egy növényfajon táplálkoznak. A vérfű, illetve sötét aljú hangyaboglárka tápnövénye az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*), a szürkés hangyaboglárké pedig a kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*). Az előbb felsorolt lepkék különlegességét csak tovább fokozza, hogy mindössze néhány vöröshangyafaj képes csak hernyóikat felnevelni. Megtalálható még itt az előbb felsorolt lepkefajok mellett például a havasi tűzlepke (*Lycaena hippothoe*) és a lápi tarkalepke (*Euphydryas aurinia*) is, melyek a nedvesebb rétek lakói. A szárazabb dombtetői réteken megtalálható a hangyaboglárkák negyedik faja, a nagyfoltú

hangyaboglárka (*Maculinea arion*). Az idősebb rezgőnyarasok otthont adnak hazánk egyik legnagyobb testű nappali lepkéjének, a nagy nyárfalepkének (*Limenitis populi*). A természetes élőhelyek fogyatkozása mellett a kaszálórétek nem megfelelő kezelése jelenti a legnagyobb veszélyt az Őrség lepkefaunájára nézve. A túl korai, vagy túl késői kaszálás ugyanis egész lepke populációkat pusztíthat el, éppen emiatt az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság igyekszik ezen veszélyeket minél inkább mérsékelni. Szárazföldi gerinctelenek tekintetében is kiemelkedően gazdag a térség, közülük sok faj valamiféle védelem alatt is áll. Ilyenek például a Berni konvenció által védett piros szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*), illetve a sárgás szitakötő (*Stylurus flavipes*) is, de megtalálható még itt az IUCN listájának is két veszélyeztetett faja, a kétfoltos szitakötő (*Epitheca bimaculata*) és a kétsíkös hegyiszitakötő (*Cordulegaster heros*). A gerinces (*Vertebrata*) élővilág számos vízi és szárazföldi képviselője is megtalálható az Őrségben. A Rába halfaunáját tekintve mindenképpen kiemelendő, a különleges természetvédelmi értékű körszájúakhoz (*Cyclotstomata*) tartozó dunai ingola (*Eudontomyzon mariae*), illetve a magyar bucó (*Zingel zingel*) egyaránt. Az Őrség összesen 14 kétéltű fajnak ad otthont, közülük kiemelendő az alpesi götte (*Triturus alpestris*), illetve a sárgahasú unka (*Bombina variegata*). A Rába ligeterdeinek állandó lakója a függőcinege (*Remiz pendulinus*), de itt költ a jégmadár (*Alcedo atthis*) és néha még a halászsas (*Pandion haliaetus*) is megtalálható. Elsősorban lucfenyvesekhez kötődő madárfajok közül említendő a sárgafejű (*Regulus regulus*), illetve a tüzes királyka (*Regulus ignicapillus*), de megtalálható még itt a fenyvescinege (*Parus ater*) és a búbos cinege (*Parus cristatus*) is. Kisebb testű emlőseink közül fellelhető itt a közönséges vízicickány (*Neomys fodiens*), a pírókegér (*Apodemus agrarius*) és a hermelin (*Mustella ermina*) is. Nyolc denevérfaj közül a közönséges denevér (*Myotis myotis*) található meg a legnagyobb egyedszámban az Őrségben. A rengeteg csapadék és magas páratartalomnak köszönhető, hogy az Őrség hazánk egyik gombákban leginkább gazdag térsége. Az Őrségi Nemzeti Park területén számos gombafaj él, melyek közül több is védett. Találkozhatunk a területen többek között az ízletes vargányával (*Boletus edulis*), a sárga róka gombával (*Cantharellus cibarius*), a nagy özlábgombával (*Macrolepiota procera*) és a kékhátú galambgombával, vagy őrségi néven a galambicával is (*Russula cyanoxantha*). Mérgező gombafajták tekintetében is igencsak gazdag az Őrség, többek között fellelhető itt a légyölő galóca (*Amanita muscaria*) és a redős papsapka gomba (*Gyromitra esculenta*) is. (Horváth, 2016; Nagy et al., 2011).

2.2.3. Az Őrség népi mestersegei

Az Őrségben és a Vendvidéken is egyaránt a fazekasság hagyományai mind a mai napig fennmaradtak és a mindennapi élet részét képezik. Több fazekascéh is megtalálható volt a térségben, például Felsőszölnökön a 17. században létesült fazekasok céhe, vagy Magyarszombatfán a gerencserek fazekas céhe, ami 1868-ban jött létre. Az őrségi gerencserek jellemzően többféle agyaggal dolgoztak. A hőálló agyag elterjedt volt, minden fazekas szakember tudta, hogy hol találja ezt meg, azonban gyakran a jó minőségű fehér színű agyagért 3-5 méter mélyre is le kellett ásni. Ennek a kétféle agynak az ötvözetéből készítették mindennapi használatra szánt edényeiket. Viszont a víztartó edényeket speciális sárga földből készítették. Az 1880-as évekbeli feljegyzések alapján a térségben 96 fazekas élt, közülük 58 Veleméren és 38 Magyarszombatfán. Az Őrségben élő fazekasok körében az archaikus stílusú koronglás volt az elterjedt, ahol a fazekas a korong mellett ülve formázta az agyagot és nem pedig ezzel szemben ülve. Ez a technika mediterrán hatásra utal, mivel ezt a fajta módszert az itáliai fajanszkészítők használták. A megformázott tárgyak kiégetéséhez boglyakemencét használtak. Ezekben a kemencékben a rakodó- és a tűztér nem váltak külön és egyszerre akár 500 edény kiégetésére is alkalmasak voltak. A kiégetendő tárgyak elhelyezése is nagy szakértermelt követelt meg. Középre kerültek mindig a legértékesebb, gyakran díszített edények, a kemence szájához legközelebb helyezték a nagyobb fazekakat, legmesszebb pedig a különböző tányérok, tálak és virágcserepek kerültek. Napjainkban a Veleméri-völgy fazekasságának a Magyarszombatfai Fazekasház állít emléket, ahol évente megrendezésre kerülnek a „Fazekas Napok” nevű rendezvény, mellyel az itt élt elődökre emlékeznek az idelátogatók. A fazekasságon kívül még a vesszőfonás és a kópickötés hagyománya az, amely mind a mai napig aktívan él a hétköznapokban. Papszeren található két kópickötő, akik mind a mai napig művelik ezt az ősi mesterséget. Több Őrségi Nemzeti Parki Termék Védjegyre jogosult fazekas és kópickötő is él a területen (<http2>).

2.2.4. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság őrségi látogatóközpontjainak bemutatása

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság összesen 6 darab bemutatóhelyet üzemeltet az Őrség területén, melyek a következők:

1. Natura 2000 Látogatóközpont – Tourinform Őrség iroda – Őriszentpéter

Az Őriszentpéteren található Natura 2000 Látogatóközpont kiállítása az őrség jellegzetes élőhelyeit mutatja be interaktív formában. Ebben a látogatóközpontban található meg a Tourinform Őrség iroda is, ami számos kiadvánnyal, illetve térképpel segíti az Őrségbe látogatókat (<http9>).

2. *Vízi Vándor Természetvédelmi Látogatóközpont – Csákánydoroszló*

Ennek a látogatóközpontnak a főépülete ad otthont „A Rába csodálatos világa” című kiállításnak, amely hazánk negyedik legnagyobb vízfolyásának, a Rábának az élővilágát, illetve történelmét mutatja be különböző interaktív eszközök segítségével. Az ide látogatókat nemzeti parki ajándékbolt, valamint turisztikai információs pont is várja itt ([http10](#)).

3. *Őrségi Népi Műemlékegyüttes – Pityerszeri Skanzen*

A Szalafő Pityerszeren található Őrségi Népi Műemlékegyüttesben található lakóházak és ezek melléképületei 200-300 évesek és mind a mai napig eredeti helyükön találhatóak meg, ezzel is jól mintázva az Őrségre jellemző szeres településszerkezetet. A boronafalú lakóházaiba betekintve a látogatóknak lehetőségük nyílik megismerkedni a különböző őrségi hagyományokkal, az őrségi lakosok életmódjával, illetve a gazdálkodáshoz használt eszközeikkel és módszereikkel egyaránt. A falumúzeum környékén több tanösvény is fellelhető, ezek bejárásával még inkább megismerhető a térség ([http11](#)).

4. *Lápok Háza – Szőce*

A Lápok Háza bemutatóhely épületében a lápok titokzatos világa című kiállításon interaktív módon ismerkedhetnek meg a látogatók a lápok kialakulásával, azok egyedülálló élővilágával, illetve védelmük fontosságával. A turistáknak lehetőségük van testközelből is megfigyelni számos védett és fokozottan védett lápi növényt az épület mellett található lápi növény szaporítókertben. Nem messze a Lápok Házától indul a Tőzegmohás láprét tanösvény, ahol egy pallósor segítségével lehetőség van bejárni a fokozottan védett területet. Előzetes bejelentkezés esetén a látogatók szakvezetéssel is részt tudnak venni ([http12](#)).

5. *Szalafői bölényes - Szalafő*

Az ide látogatók testközelből tekinthetik meg Európa legnagyobb szárazföldi emlőseit, az európai bölényeket. A nagy népszerűségnek köszönhetően 2020-ban épült egy kilátó is a kifutó mellé. A helyszín ingyenesen, a hét minden napján szabadon látogatható ([http13](#)).

6. *Csörgőalma Gyümölcsöskert*

Az őshonos gyümölcsfajták rendkívül ellenállóak, nem kell sem permetezni sem pedig vegyszerezni őket, illetve jól bírják a helyi talaj adottságokat és éghajlati viszonyokat. Ezek a fajták általában periodikusan teremnek, vagyis egyik évben bő a termés hozam, míg máskor ez elenyésző. Ezeket az őshonos gyümölcsfa fajtákat hivatott megőrizni és bemutatni a Csörgőalma Gyümölcsöskert is, amely Őriszentpéteren az árpád-kori templom mellett található meg. A kis fák körülbelül 2-3 évnyi iskolázás után kerültek kiültetésre a bemutató kertbe. A kaszálógyümölcsösök, ahogy arra ezek neve is utal a gyümölcs termés mellett szénét is szolgáltatnak, a kaszálás és a széna elhordása miatt pedig értékes növényeket őriznek ezek. A

májusi időszakban például fellelhető az agárkosbor (*Anacamptis morio*), a sömörös kosbor (*Neotinea ustulata*), októberben pedig az őszi kikerics (*Colchicum autumnale*) színesíti ezeket a gyümölcsösöket (http14).

2.2.5. Az Órségi Nemzeti Park Igazgatóság órségi tanösvényeinek rövid ismertetése

Az Órségi Nemzeti Park Igazgatóság órségi területén összesen 16 darab tanösvény található meg, ezek mindegyike az Órségi Nemzeti Park területén helyezkedik el. Mindegyik tanösvény az órségi tájat és annak változatos elővilágát, különböző kulturális értékeit hivatott bemutatni. A tanösvények közül van néhány, amely már akár kisebb korosztályok számára is érdekes és tanulságos lehet, többnyire ezek a rövidebb útvonalú ösvények. A nemzeti park igazgatóság tanösvényeiről készítettem egy összefoglalót, ami az 1. táblázatban látható. Zöld színnel azokat a tanösvényeket jelöltem, amelyek a kisebb korosztályok által is kedveltek.

1. táblázat: Az Órség területén megtalálható tanösvények és azok hossza

(Forrás: saját munka, http15)

Tanösvény neve	Tanösvény hossza (méter)
Élet a kaszálógyümölcsösben tanösvény; Szalafő, Pityerszer	300
Rezgőnyár tanösvény; Óriszentpéter	400
Tőzegmohás láprét tanösvény; Szőce	1000
Felsőszéri tanösvény; Szalafő	1700
Dobogó-erdő tanösvény; Körmend-Horvátnádálja	2000
Nyugati pont tanösvény; Szakonyfalu	2200
Szomoróczi tanösvény; Kercaszomor	3000
Fürge Cselle tanösvény; Pusztatemető	3000
Szala menti tanösvény; Szalafő	3800
Malomgát tanösvény; Órimagyarósd	4000
Gyantászok útja tanösvény; Apátistvánfalva	4000
Sárgaliliom tanösvény; Velemér	4500
Hármashatár tanösvény; Felsőszölnök	4700
Áfonyás tanösvény; Orfalu	5100
Rába-menti tanösvény; Alsószölnök	5200
Körtike tanösvény; Szalafő	6000

2.3. A Nemzeti Parki Termék védjegy

A nemzeti parki termék védjegy legfontosabb feladata talán az, hogy a termelők és ezáltal a vásárlók számára is egy egyfajta minőségbiztosítást adjon az adott termékről. Minőségbiztosítást, hiszen az a termék vagy termékek, amelyek már nemzeti parki védjeggyel rendelkeznek átmentek egy „szűrőn”, azaz a nemzeti park igazgatóság garantálja, hogy a termék jó minőségű. A védjegy egyfajta garanciát jelent vásárlók és fogyasztók számára egyaránt, hogy a termék, vagy a szolgáltatás abból az adott régióból származik és az környezetkímélő folyamatok során lett előállítva, jó minőségű, valamint az adott térséghez, annak kulturális örökségeihez, a helyi hagyományaihoz, illetve értékeihez közvetlenül kapcsolódik. Ezeket a védjegyes termékeket legegyszerűbben maguktól a termelőktől lehet megvásárolni, viszont más módon is értékesítésre kerülnek, például nemzeti park igazgatóságon keresztül. Szinte minden védjegyes termelő rendelkezik valamilyen online platformmal, ahol reklámozni tudja magát és a termékeit. A 10 nemzeti park igazgatóság mindegyike egyenlő arányban jogosult a védjegyoltalom alatt álló, hazai címke használatára. A nemzeti parki termék védjegy használatának jogát pályázati úton ítélik oda az igénylők számára, melyre minden, az egyes nemzeti parkok területén működő ős- és kistermelők, vállalkozók, valamint civil szervezetek és kereskedelmi forgalomba hozható helyi termékkel rendelkező szervezetek pályázhatnak. A védjegyre pályázott árucikkeket a termékmintáik vizsgálata után a Nemzeti Parki Tanúsítványi Bizottság értékeli, majd a korábban leírt védjegyhasználat odaítélésének kritériumai alapján elbírálják azokat (Benedek, 2013; Kovács-Mesterházy Viktória szóbeli közlése alapján; [http16](http://16)).

A nemzeti parki termék védjegyre pályázó termékeknél alapvető kritérium, hogy az elsősorban helyi alapanyagokból kell, hogy készüljön. Kiemelt szempont továbbá még, hogy a termék minőségével, megjelenésével vagy egyéb más egyedi tulajdonságával a térség természeti, táji, valamint kulturális sajátosságait kell, hogy képviselje. Egyéb elvárás még, hogy a pályázó tevékenységét a helyi sajátosságokra, valamint hagyományokra, illetve a térség munkaerő kínálatára alapozva kell, hogy folytassa. Azok a vásárlók és fogyasztók, akik a nemzeti parki termék védjegyet magán viselő terméket vásároltak, mindazon túl, hogy hazavisznek magukkal egy darabot a térség sajátos ízeiből, örökségeiből és hagyományaiból, azzal a jóleső gondolattal távozhatnak, hogy választásukkal közvetlen módon járultak hozzá a természeti értékek megőrzéséhez ([http16](http://16)).

2.3.1. Az Órségi Nemzeti Parki Termék Védjegy

Az Órségi Nemzeti Park Igazgatóság utoljára 2019-ben írt ki Órségi Nemzeti Parki Termék Védjegy pályázatot. Jelenleg összesen 19 Órségi Nemzeti Parki Termék Védjegyes van,

közülük 3 szálláshely, 5 fazekas munkás és 11 termelő (Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság 2022. évi jelentése, Markovics T. et al., 2022). Az alábbi táblázatban (2. táblázat) összesítve láthatóak az Őrségi Nemzeti Parki termék védjegyes termelők, szálláshelyek, illetve a termékeik, szolgáltatásaik.

2. táblázat: Az Őrségi Nemzeti Parki Termék Védjegyes termelők és termékeik, szolgáltatásaik (Forrás: saját munka, Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság 2022 évi jelentése, Markovics et al., 2022)

Nemzeti Parki Termék Védjeggyel rendelkező település	Termékek, szolgáltatások
Ifj. Albert Attila, Magyarszombatfa	Fazekas termékek
Ifj. Cseke János, Magyarszombatfa	Fazekas termékek
Vörös Gábor, Magyarszombatfa	Fazekas termékek
Kovács Erika, Felsőjánosfa	Fazekas termékek
Zohár Gyula, Őriszentpéter	Fazekas termékek
Kétvölgy Vendégház, Kétvölgy	Szálláshely
Ferencz Porta, Szalafő	Szálláshely
Kosbor Panzió, Magyarszombatfa	Szálláshely
Zaicz Tibor, Szalafő	Fűszeres kecske- és tehénsajt; házi vaj
Manufaktúra Kulináris Zrt., Magyarszombatfa	Őrségi Szent György lágy és félkemény kecskesajt család; őrségi félkemény tehénsajt
Németh Anita Eszter, Nagyrákos	Gomolya sajt; trappista sajt; parenyica sajt; túró
Köcöle Kft., Őrimagyarósd	Őrségi dödölle
Gyenes Csilla, Vadvirág méhes- és gyógyítókert; Orfalu	Mézes cseresznyedzsem; szilvalekvár; mézes gesztenyekrém csokoládéval
Galambos Gyula, Vadvirág méhes- és gyógyítókert; Orfalu	Fenyőrügyes erdei harmatméz; erdei harmatméz; Vendvidék íze vegyes virágméz; virágpóros, propoliszos mézkrém; gesztenyekrém
Virág Nikoletta, Kétvölgy	Mentás csalánszörp; málna- és eperszörp

Nemzeti Parki Termék Védjeggyel rendelkező termelők/szolgáltatók; település	Termékek, szolgáltatások
Markó Sándor, Szatta	Batul alma pálinka; citromfüves fenyőrügy szörp
Szabó Gábor, Órimagyarósd	Melegen sajtolt tökmagolaj; tökmagkrém
Tamaskó Gábor, Szalafő	Szárított vargánya; kópic; véka
Orbán Lajos, Óriszentpéter	Szakajtó; véka; méhkas; kenyértartó

3. Anyag és módszer

3.1. Kimutatások készítése az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság éves jelentéseinek alapján

Kovács-Mesterházy Viktóriától, az Őrségi Nemzeti Park környezeti nevelési és ökoturisztikai szakosztály vezetőjétől előzetesen megkaptam az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság éves jelentéseit 2018-tól kezdve egészen 2022-ig. Mindenképpen szerettem volna olyan kimutatásokat és összegzéseket készíteni szakdolgozatomban, amelyek rámutatnak arra, hogy az Őrségbe, illetve az Őrségi Nemzeti Parkba látogató turisták körében mekkora a kereslet a különböző természeti értékeken alapuló turisztikai programokra. Többek között készítettem a bemutatóhelyek látogatószámairól egy összesítő táblázatot, valamint egy összesítést arról, hogy mennyien vesznek részt évente a különböző vezetett túrákon, illetve készítettem még egy táblázatot az ökoturisztikai fejlesztéseket megcélzó pályázatokról is.

3.2. Interjú készítése

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság éves jelentéseiből készített kimutatások, illetve a kérdőív készítés mellett interjút is készítettem a kutatásom keretében. Kovács-Mesterházy Viktóriával, az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság Környezeti nevelési és ökoturisztikai szakosztály vezetőjével 2023. október 30-án készítettem egy interjút online, a Skype platformján keresztül. Azért esett a választásunk erre a megoldásra, mert az online találkozót könnyebb és gyorsabb volt megszervezni, mint egy személyeset.

Az interjú készítés a kvalitatív kutatási módszerek csoportjába tartozik. Ez inkább egy teljesebb, átfogóbb kép létrehozására irányul a témával kapcsolatban, mintsem különböző dolgok mérésére. Kismintás, statisztikai szempontból nem nevezhető reprezentatívnak, hiszen minden interjú alany másképp vélekedik és másképp fejezi ki magát. Ennél a kutatási módnál a kutató is aktív szerepet vállal, az ő jelenlétében folyik a beszélgetés, azzal folyamatosan befolyásolva az előálló eredményeket. Az interjúm típusát tekintve én egy félig strukturált interjút készítettem. A beszélgetés elején inkább egy strukturált interjúra jellemző kérdéseket tettem fel, majd menetközben egyre nyitottabb kérdéseket tettem fel, több teret adva ezzel válaszadómnak, hogy kifejtse saját véleményét és hangot tudjon adni saját érzéseinek a témával kapcsolatban (Héra és Ligeti, 2010). Készítettem interjúfonalat is (lásd 1. sz. melléklet), amely alapján haladt a beszélgetés.

Az interjúfonomlam kérdéseit, akárcsak a kérdőívemét is, kisebb kategóriákra bontottam és ezek mentén haladtam a beszélgetés során. Az első kérdésblokkban általános, bevezető kérdéseket tettem fel Kovács-Mesterházy Viktóriának, mint például: „Mi az Ön szakmai háttere?“, vagy „Milyen pozíciót tölt be a szervezetnél?“. Ezután egy ugyancsak általános

kérdésekből álló blokk következett, ahol már nem az interjúalanyomra vonatkoztak a kérdések, hanem magára a témára. Itt többek között arra voltam kíváncsi, hogy mit gondol Viktória, mik lehetnek az Őrségbe látogató turisták esetleges úticéljai, milyen programok miatt utaznak ide, valamint, hogy milyen olyan pályázatok vannak, melyek a természeti értékeken alapuló turizmust hivatottak fejleszteni, esetlegesen ezeknek vannak-e már látható eredményeik. A harmadik kérdéscsoportban az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság Őrségi Nemzeti Park területén megtalálható tanösvényeire vonatkoztak. Ezek után volt néhány kérdésem, melyek az Őrségben fellelhető gombákra és a gombagyűjtésre vonatkoztak. A következő hosszabb kérdés blokkban a nemzeti parki termék védjeggyel és védjegyes termelőkkel, illetve az ő termékeikkel kapcsolatos kérdéseket gyűjtöttem össze. Az utolsó két blokkban az Őrségre jellemző gasztronómiával, valamint a térség egyedi értékeivel, a gyümölcsöskertekkel kapcsolatos kérdéseim kaptak helyet.

Kovács-Mesterházy Viktória rendkívül segítőkész volt, minden kérdésemre kimerítő választ adott, valamint engedélyezte, hogy a beszélgetésünk hanganyagát rögzítsem is. Az interjú körülbelül egy órát vett igénybe. Az interjú feldolgozásakor először is legépeltem a hanganyagot, majd kérdésenként összefoglaltam a válaszokat.

3.3. Kérdőíves felmérés

Készítettem egy online kérdőívet, melynek segítségével azt szerettem volna felmérni, hogy az Őrségbe látogató emberek mennyire ismerik az itt fellelhető természeti értékeket, rendezvényeket, termelőket, továbbá, hogy az év mely szakaszában látogatnak ide. A különböző kutatási módszereknek 2 fajtáját különböztetjük meg, a kvantitatív, azaz a mennyiségit, illetve a kvalitatív, vagyis a minőségi kutatásokat. Előbbire, azaz a mennyiségi kutatásra példa a kérdőíves felmérés, ami a számszerűsítésen alapul. Kvalitatív vagy másnéven minőségi kutatásra példa az interjú, mivel ennél a kutatási módszernél sokkal inkább mélyebb, illetve összetettebb kérdésekre kapunk válaszokat (Asztalos, 2023). A kérdőív összefoglalva tehát egy meghatározott válaszadói körnek készült kérdések rendezett csoportja, sorozata, amik egy konkrét témán belül mozognak.

Kérdőívemet Héra és Ligeti (2010) ajánlásai alapján készítettem el, a következő szempontokat előtérbe helyezve:

- a kérdőívemet egy rövid bemutatkozással, illetve a kérdéssor témájának ismertetésével kezdtem, valamint ismerttettem, hogy a kérdőív megválaszolása teljes mértékben anonim és önkéntes alapú

- igyekeztem a kérdéseket minél egyszerűbben megfogalmazni és próbáltam kerülni a szakszavak, illetve idegen szavak túlzott használatát
- figyeltem arra is, hogy a kérdések logikusan következzenek egymás után, témák szerint haladtam ezeken végig
- a kérdéssor legvégén pedig hagytam lehetőséget arra, hogy a kitöltők leírassák véleményüket és észrevételeiket a kérdőívvel kapcsolatban, valamint természetesen megköszöntem a segítségüket

Kérdőíves adatfelvétel során mindig az a cél, hogy megfelelő kérdésekkel és egy jól kialakított kérdéssor segítségével nyerjünk információt kutatásunk tárgyáról. Egy kérdőíves adatfelvételezés, vagy bármilyen egyéb kutatás elkezdése előtt a legfontosabb követelmény az, hogy rendelkezünk elegendő információval a kutatásunk tárgyáról. Elképzelhető, hogy kutatásunk tárgyához már készültek korábban is hasonló témájú beszámolók, cikkek, esetlegesen még adatsorok is (Héra és Ligeti, 2010). Kérdéssoromat a Google Űrlapok segítségével készítettem el, melyet ezután egy linken keresztül tudtak kitölteni az emberek. A kérdőívemet magas létszámú, az Őrséggel kapcsolatos Facebook csoportokban osztottam meg. Ilyen csoport volt például az Aktívan az Őrségben, az Őrség és Vendvidék – programok, szállások, szolgáltatások, vagy az Őrség Szeretem is.

A kérdéssorom összesen 23 kérdésből, illetve plusz egy pontból tevődött össze, ahol a kitöltőknek lehetősége volt leírni észrevételeiket a kérdőívvel kapcsolatban. A kérdőívben nagyobb arányban zárt kérdések voltak megtalálhatóak és csak néhány kérdés volt nyitott. Zárt kérdésnek azokat nevezzük, amelyeknél előre megadott válaszlehetőségek közül tudnak választani a kitöltők. Ilyenkor törekednünk kell arra, hogy a felsorolt válaszlehetőségek lefedjék a lehetséges válaszok teljes körét. A nyitott kérdések az előzővel ellentétben szabadabb véleményalkotást tesznek lehetővé, hiszen ilyenkor nem előre megadott válaszlehetőségek közül tudnak választani a kitöltők, hanem saját maguk fogalmazhatják meg válaszaikat. Ezeknek a típusú kérdéseknek megvan az a hátránya, hogy a beérkező válaszokat először kategorizálnunk kell, különböző csoportokba szednünk és majd csak ezután tudjuk őket kiértékelni. Egy további hátrány még ezeknél a típusú kérdéseknél, hogy a válaszadótól nagyobb aktivitást igényelnek, mivel saját maguknak kell megfogalmazniuk válaszaikat (Héra és Ligeti, 2010).

A kérdőívemnél próbáltam inkább zárt kérdésekkel dolgozni, viszont nem vettem el a lehetőséget a kitöltőktől, hogy saját véleményüket és válaszaikat is leírassák. A legtöbb zárt kérdésnél megtalálható volt egy „Egyéb” válaszlehetőség is, ahova saját gondolataikat írhatták le. Véleményem szerint elképzelhető, hogy egy-egy nyitott kérdés elolvasása után nem

feltétlenül jut egyszerre eszébe válasz a kitöltőnek, emiatt pedig semmiképpen sem szerettem volna, hogy félbehagyják a kérdéssor megválaszolását. Mindezek után döntöttem úgy, hogy az „Egyéb” opciót is meghagyom. A kérdőívem kérdései különböző kategóriák szerint csoportosítottam és az újabb kérdéscsoportok csak az előzőek megválaszolása után jelentek meg egy új ablakban. A kérdőívemben (lásd 2. sz. melléklet) összesen 5 ilyen kérdéscsoport található meg, melyek a következők:

- A látogatásra vonatkozó kérdések
- Bemutatóhelyekre vonatkozó kérdések
- Jellegzetes őrségi terményekre, termékekre vonatkozó kérdések
- Programokra vonatkozó kérdések
- Demográfiai kérdések

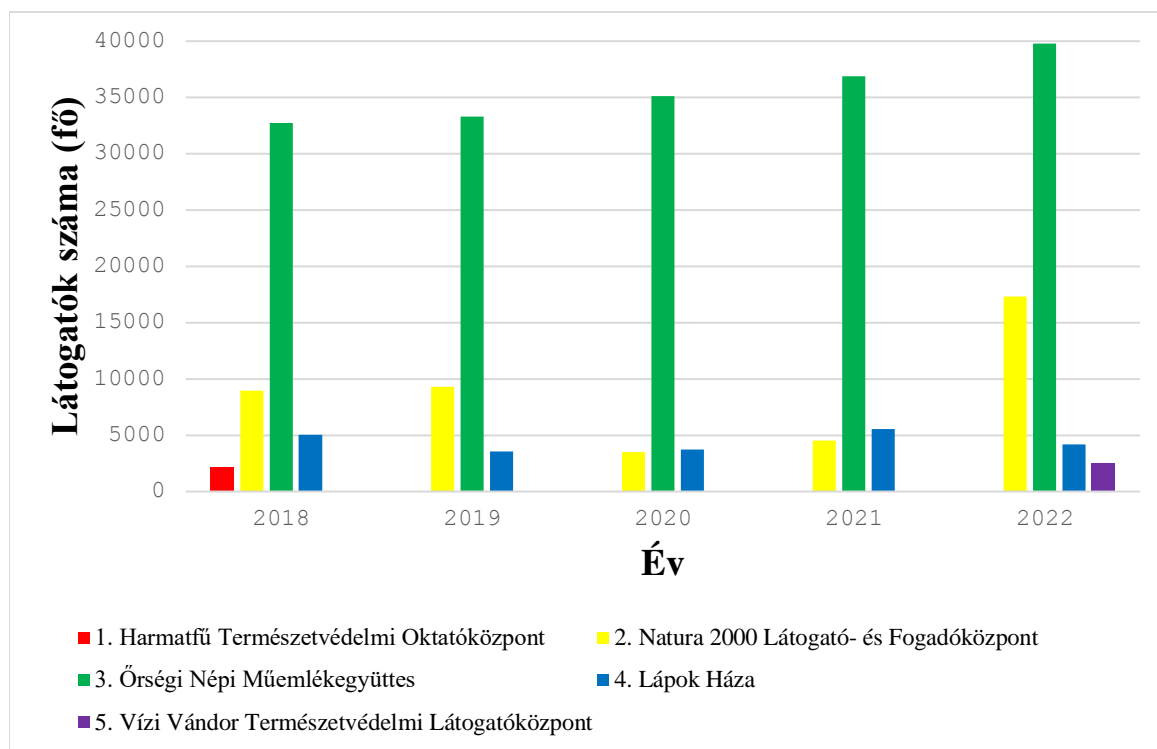
Véleményem szerint ezen kérdéscsoportok alapján a kérdéssor sokkal átláthatóbb és logikusabb a felépítésű. A kérdéssor elején pár általánosabbnak mondható kérdés kapott helyet a „Látogatásra vonatkozó kérdések” fül alatt. Ezek után az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság őrségi bemutatóhelyeiről és tanösvényeiről kérdeztem a kitöltőket. A harmadik kérdéscsoportban leginkább a nemzeti parki termék védjegy ismertségére voltam kíváncsi, illetve, hogy mely Őrségi Nemzeti Parki Termék Védjegyeseket ismerik a válaszadók. A „Programokra vonatkozó kérdések” kategóriában a különböző Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság által szervezett programok, valamint az egyéb turisztikai programok népszerűsége és ismertsége érdekelt. Az utolsó kérdésblokkom is általánosabbnak nevezhető, mivel itt kaptak helyet a különböző demográfiai kérdések, mint például a válaszadó neme, életkora, illetve, hogy kapcsolódik-e a munkája a természethez.

A válaszadóknak több, mint 2, de nem teljesen 3 hét állt a rendelkezésükre, hogy kitöltsék a kérdőívet. Mindezek után a beérkező válaszokat egy Excel táblába exportáltam és a kérdések sorrendjében elkezdtem kiértékelni azokat. Gyakoriságokat és százalékos eloszlást számoltam a különböző kérdéseknél, majd ezeket diagramokkal és táblázatokkal szemléltettem. A nyílt kérdéseket kevésbé volt könnyű kiértékelni a zártakkal ellentétben, hiszen itt elsősorban csoportosítanom kellett a beérkező válaszokat, majd csak ezután tudtam elkezdni a kiértékelésüket, a korábban leírtak alapján. Ezeknél a típusú kérdéseknél bár nem lehet mindig számszerűsíteni a kapott válaszokat, mégis sokat segítenek abban, hogy az emberek véleményét jobban megismerhessem.

4. Eredmények és értékelésük

4.1. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság turizmushoz köthető adatai az éves jelentések alapján

A Kovács-Mesterházy Viktóriától kapott éves jelentések alapján mindenképpen szerettem volna, olyan kimutatásokat készíteni, melyek a természeti értékeken alapuló turizmus iránti keresletre mutatnak rá. A bemutatóhelyek látogatottságának összesítése a 4. ábrán látható.

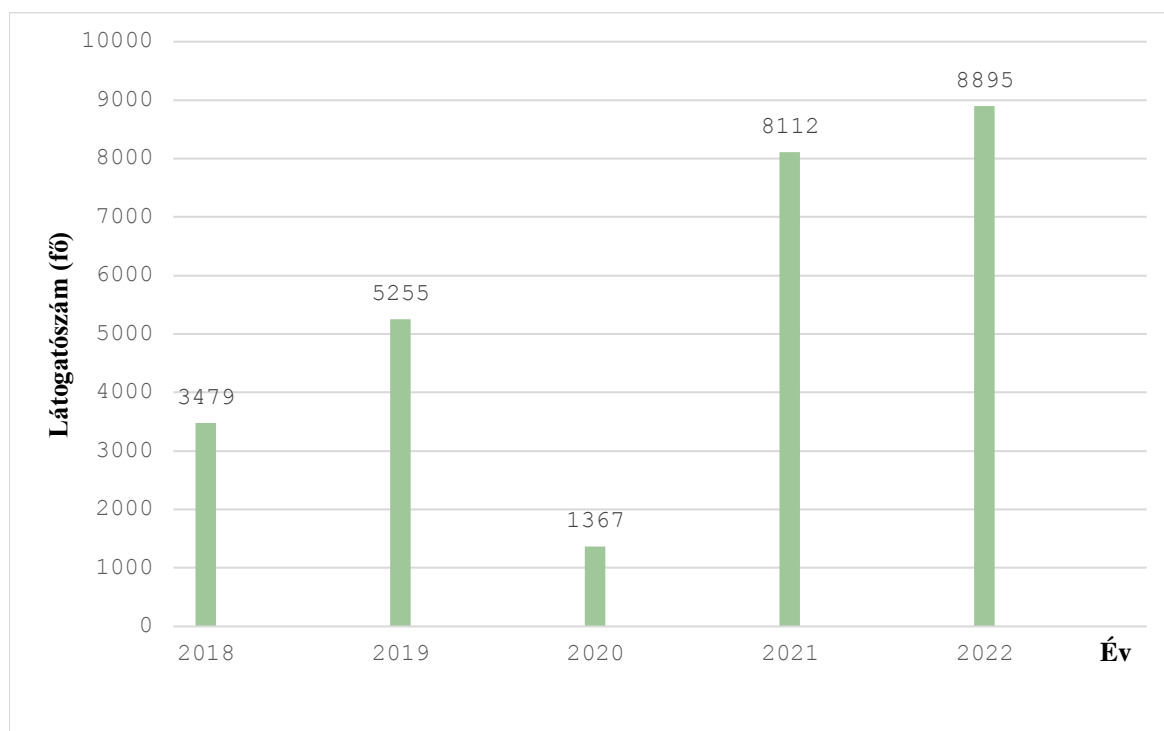

4. ábra: Őrségi bemutatóhelyek látogatottsága 2018-tól 2022-ig

(Forrás: Saját szerkesztés, Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság éves jelentései 2018-tól 2022-ig, Markovics et al., 2018;2019;2020;2021;2022)

Jól megfigyelhető, hogy évről évre nő a kereslet a fent látható látogatóhelyekre és bemutatóközpontok iránt, illetve az is, hogy az Őrségi Népi Műemlékegyüttes a legkedveltebb a látogatók körében. A 2020-as évben tapasztalható visszaesés elképzelhető, hogy a járványhelyzet miatt életbe lépett korlátozások negatív hatása, mivel megfigyelhető, hogy csak a látogatóközpontoknál tapasztalható csökkenés. A fenti diagramm is jól mutatja, hogy Őrségi Népi Műemlékegyüttesnél a látogatószám emelkedése figyelhető meg az elmúlt évek alapján. A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont 2018-tól kezdve már nem üzemel, helyette 2022-től vált látogathatóvá az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság legújabb bemutatóközpontja, a Vízi Vándor Természetvédelmi Látogatóközpont, melyről több információ a szakirodalmi áttekintésben olvasható. Szakvezetett túrák tekintetében ugyanúgy a növekvő kereslet

figyelhető meg a 2020-as év kivételével, ugyanis ebben az évben itt is, akárcsak a látogatóközpontoknál is, visszaesés figyelhető meg. A szakvezetett és speciális túrákon részt vett látogatók számának változásai az 5. ábrán láthatók.

5. ábra: Szakvezetett és speciális túrák évenkénti résztvevőinek száma 2018-tól 2020-ig
(Forrás: Saját szerkesztés, Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság éves jelentései 2018-tól 2022-ig, Markovics et al., 2018;2019;2020;2021;2022)

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság több olyan megvalósított projekttel is rendelkezik, melyek a természeti értékeken alapuló turizmus népszerűsítéséhez járulnak hozzá. Az igazgatóság honlapján megtalálható ilyen lezárult projektek a következők:

1. Kultúrális értékek megőrzése az Őrállók földjén

Projekt célja: a természeti, táji értékekhez harmonikusan illeszkedő, néprajzi, építészeti értékek megmentése, bemutatásuk és látogatásuk feltételeinek javítása az Őrségi Nemzeti Park területén.

2. Az Őrségtől a Vendvidékig

Projekt célja: turisztikai infrastruktúra fejlesztése, két új kilátó, hét új tanösvény létesítése. Apátistvánfalvi Ökoturisztikai Információs Centrum létrehozása.

3. Green exercise-Aktív turisztikai termékek fejlesztése

Projekt célja: aktív turisztikai termékek fejlesztése a szlovén-magyar határtérség kulturális és természeti öröksége ismeretségének növelése érdekében.

4. PaNaNet+projekt

Projekt célja: Szalafő, Pityerszer természetismereti és népi hagyományok öko-aktív élményközpontjának kialakítása, PaNaNet újság kiadása, kétnyelvű PaNaNet társasjátékok készítése, Őrségi Lepkekaland rendezvény, E-bike-ok beszerzése.

Az előbb felsorolt projektek pontos költségvetései, valamint a megvalósításuk idejének adatai a 3. táblázatban láthatók.

3. táblázat: A megvalósított projektek költségvetései és megvalósulásuk ideje

(Forrás: saját munka, [http17](http://17))

Projekt megnevezése	Projekt összköltsége	Projekt megvalósításának várható ideje, időtartama
Kulturális értékek megőrzése az Őrállók földjén	Összköltség: 118.135.600,- Ft Támogatás (85%): 100.415.260,-Ft Önrész (15%): 17.720.340,- Ft	2012. júliusában zárult le
Az Őrségtől a Vendvidékig	Összköltség (európai uniós támogatás): 241.000.000,- Ft	2010-2013
Green exercise-Aktív turisztikai termékek fejlesztése	Összköltség: 1.038.025,05 EUR ÖNPI: 231.580,00 EUR	2016-2019
PaNaNet+projekt	Összköltség: 2.739.516 EUR ÖNPI: 475.446,00 EUR	2016-2021

4.1.2. Természeti értékeken alapuló turizmus fejlesztését szolgáló tervezett projektek

A megvalósított projektek mellett természetesen vannak tervezettek is, melyek a következők lennének:

1. *Az Őrségi Nemzeti Park szerves településszerkezetéhez kapcsolódó természeti értékek bemutatása (projekt előkészítés)*

Projekt célja: egy fogadóépület és környezetének, engedélyes és kiviteli terveinek elkészítése, "Guminár-ház" Natura 2000 bemutató hálózati ponttá alakítása, beporzó rovarok szerepét bemutató ösvény kialakításához szükséges tervek elkészítése, illetve a kiállítások terveinek elkészítése az előbb említett épületre és ösvényre.

2. Az Őrség és Vendvidék Természetvédelmi Tájegység természeti értékeinek bemutatása (projekt előkészítés)

Projekt célja: Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont átépítésének tervezése, ennek energetikai korszerűsítése, nyílászárók cseréje, az Apátistvánfalván található látogatóközpontban lévő kiállítás felújítása, illetve a László Majorban lévő természetvédelmi célú gépzemhez egy új többfunkciós csarnoképület terveinek beszerzése.

3. A Rába és ártere közösségi jelentőségű természeti értékeinek interaktív bemutatásához szükséges infrastruktúra kialakítása

Projekt célja: a Rába- és Csörnöc-völgy HUON 20008 azonosítójú kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen található természeti értékek bemutathatóságának elősegítése a Vas megyei Csákánydoroszlóban megvalósítandó infrastrukturális fejlesztés, illetve szemléletformáló tevékenységek által. A fejlesztés hozzájárul a területen fellelhető természeti értékek védelméhez, és a hazai Natura 2000 hálózat ismeretségének javításához.

Az előbb felsorolt projektek pontos költségvetései, valamint megvalósításuk tervezett ideje a 4. táblázatban láthatók.

4. táblázat: A tervezett projektek költségvetései és megvalósításuk tervezett ideje

(Forrás: saját munka, [http18](http://18))

Projekt megnevezése	Projekt összköltsége	Projekt megvalósításának várható ideje, időtartama
Az Őrségi Nemzeti Park szeres településszerkezetéhez kapcsolódó természeti értékek bemutatása (projekt előkészítés)	<p>Összköltség (Bruttó): 77.070.300,-Ft</p> <p>Támogatás (100%): 77.070.300,-Ft</p>	2021 és 2023 között
Az Őrség és a Vendvidék Természetvédelmi Tájegység természeti	<p>Összköltség (Becsült): 38.900.000,-Ft</p>	2020 és 2023 között

Projekt megnevezése	Projekt összköltsége	Projekt megvalósításának várható ideje, időtartama
értékeinek bemutatása (projekt előkészítés)		
A Rába és ártere közösségi jelentőségű természeti értékeinek interaktív bemutatásához szükséges infrastruktúra kialakítása	Összköltség (Bruttó): 880.855.767,-Ft	2017 és 2022 között

4.2. A Kovács-Mesterházy Viktóriával készített interjú összefoglalása

Az interjúmat Kovács-Mesterházy Viktóriával készítettem, az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság környezeti nevelési és ökoturisztikai szakosztály osztályvezetőjével. Az interjú során elhangzott válaszok összegzése alább olvasható.

Az interjú során először is szerettem volna megtudni, hogy az Őrségbe látogató turistáknak vannak-e kimondott úticéljaik, amik miatt elsősorban felkeresik a térséget. Megtudtam, hogy jellemzően nem egy kimondott érték miatt érkeznek ide, hanem hogy megismerjék az Őrséget, mint tájat. Jelenleg az Őrség inkább egy hívó szó, mintsem egy turisztikai desztináció az emberek számára. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóságnak volt is már egy kutatása, amely során az ország távolabbi részeiben élő emberektől megkérdezték, hogy mikor meghallják azt a szót, hogy Őrség, mik is azok a fogalmak, szavak, amik elsőként az eszükbe jutnak. A kérdésre olyan válaszok érkeztek, mint például csend, béke, nyugalom, természetközelség, tájkép. Mindezek után elmondható, hogy az emberek elsősorban egy természetközeli tájat látnak maguk előtt az Őrség hallatán, mintsem egy kimondott turisztikai úticélt. Mindezek mellett természetesen vannak olyan turistacsoportok is, akiket kimondottan egy-egy úticél felkeresése mozgat, tehát semmiképpen sem lehet kijelenteni azt, hogy minden ember az Őrségért, mint tájért, egy egészért látogat a térségbe. Kovács-Mesterházy Viktória erre példaként említette, hogy a közelebbi városokból, falvakból érkező látogatók lehetséges, hogy egy-egy látnivalóért érkeznek, viszont a több vendégéjszakát eltöltők jellemzően az Őrségért, mint tájért utaznak ide. A következőkben mindenképpen meg szerettem volna tudni, hogy a látogatók mennyire ismerik az Őrségi Nemzeti Park területén fellelhető értékeket. Jellemzően a nagyobb látványosságokat, mint például a Népi műemlékegyüttest Pityerszeren, a szentgyörgyvölgyi fa

kazettás templomot, vagy a Szócei tőzegmohás láprétet ismerik az ide látogatók. Sokan vannak, akik valamilyen közösségi média felületen, vagy éppen közvetlenül az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság hirdetésén keresztül értesültek egy éppen aktuális kiállításról és kimondottan azért jönnek, hogy ezt és a látogatóközpontot, ahol a kiállítás maga található megtekintsék. Mindezek mellett a turistáknak van egy olyan csoportja is, akik viszont tényleges úti cél nélkül látogatnak ide például egy tavaszi túrára és ekkor szembesülnek azzal, hogy milyen kiállításokat is lehet megtekinteni a nemzeti park igazgatóság Őrségi látogatóközpontjaiban. Az előbb említett tavaszi túrákra évről évre nő a kereslet és kifejezetten kedvelt programoknak mondhatók. Viktória példaként a szócei láprétnél tartott vezetett túrákat említette, hiszen ezek az egyik legkedveltebbek, illetve itt szokott a legtöbbször előfordulni, hogy a látogatók meglepődnek azon, hogy kiállítás is található a látogatóközpontban. A nagy népszerűség miatt a vezetett túrákon résztvevők létszáma limitálva van, hiszen egy csoportvezető 40 főnél többel nem tud egyszerre úgy foglalkozni, hogy az információátadás tökéletes legyen. Emiatt a tavaszi túrák például előregisztrációhoz vannak kötve. A nyári programok kevésbé népszerűek, mint a tavasziak. Elképzelhető, hogy az időjárás is hatással van erre, hiszen amíg tavasszal már nincsen hideg, de még nagy forróság sincs, ez a nyárról nem mondható el. A nyári programok közül mindenképpen kiemelendők a vízi túrák, amelyek kifejezetten új programlehetőségnek számítanak. Ez a program is, akárcsak a tavaszi túrák minimum létszámhoz vannak kötve, hiszen külső vállalkozó segítségével történik a csónakok bérlése is.

Az egyik legfontosabb kérdéskör, ami talán a leginkább érdekelt a bevezető kérdéseim közül, hogy voltak-e olyan pályázatok, melyek a természeti értékeken alapuló turizmust hivatottak népszerűsíteni. A legutolsó ilyen lezárult pályázat, a csákánydoroszlói Vízi Vándor Látogatóközpont létrehozása volt. A látogatóközpont célja, hogy a térség egyik legfontosabb vízfolyásáról, a Rábáról és annak élővilágáról edukálja az ide látogatókat, az itt található állandó kiállítás, „A Rába csodálatos élővilága” segítségével. A látogatóközpont körül több pihenőponttal ellátott turistaút is megtalálható, illetve a korábban említett vízi túrák lebonyolítása is itt történik. Tervben van, hogy a következő évtől sátrazási lehetőséget is szeretnének biztosítani a turisták számára. Az előbb felsorolt programok és kiállítások következtében a rábai turizmus is kezd egyre inkább előtérbe kerülni. Kovács-Mesterházy Viktória elmondta, hogy az év ezen szakaszában (október-november) van a pályázatok leadásának a határideje. A most leadásra kerülő pályázatok inkább környezeti nevelési, mintsem ökoturisztikai pályázatok, ez a kettő azonban általában egyként mozog. Ezek mellett tervben van még a Lápok Házában egy újabb kiállítás megszervezése, valamint az ott lévő tanösvény felújítása is. Mindezek mellett a nemzeti park igazgatóság szeretné megcélozni a

szülőket, családokat is, egy „sétálás” alkalmazás létrehozásával, amely még inkább színessé és élvezetessé tudná tenni a természeti értékek megismerését. Egy másik nagyon fontos pályázat, amely a természeti értékekre alapoz a kaszálógyümölcsösökhöz kapcsolódik. Ennek a pályázatnak a célja az lenne, hogy a kaszálógyümölcsösök rendkívül fajgazdag biodiverzitását megismertesse az ide látogatókkal, és felhívja figyelmüket ezek megőrzésének fontosságára.

Az Órségi Nemzeti Park Igazgatóságnak összesen 16 darab tanösvénye található meg az Órség területén. Ezek közül a Tőzegmohás láprét, illetve Szalafőn a Népi Műemlékegyüttestől induló tanösvények, például a Körtike vagy a Felsőszéri tanösvények a leglátogatottabbak. Ezeken kívül a Szala menti tanösvény is egészen kedvelt a turisták körében, itt a nemzeti park igazgatóság is szokott programokat szervezni. Ez a 4 kilométer hosszú útvonal Óriszentpéterről vezet át Szalafőre. A tanösvények közül vannak, melyek már a kisebb korosztály számára is ideálisak lehetnek, ilyen például a Tőzegmohás láprét tanösvény is. A gyerekek kimondottan élvezik ezt, mivel egy pallósoron kell áthaladni, ezzel még inkább izgalmasabbá téve az élményt. Egy másik ilyen útvonal a Rezgönyár tanösvény, amely a Természet Iskola épülete mellett halad el. Itt az erdőben megtalálható különböző fákkal tudnak megismerkedni a gyerekek. Az előbb említett két tanösvényen már óvodások számára is szokott a nemzeti park igazgatóság programokat szervezni. A Népi Műemlékegyüttesnél található Élet a kaszálógyümölcsösben tanösvény is közkedvelt úticélja már a kisiskolásoknak is, hiszen ez is egy rövidebb, interaktív, különféle játékokkal színesített útvonal. Az elmúlt években Apátistvánfalván létesítettek egy Gyantászok útja elnevezésű tanösvényt is, mely ugyanúgy egy rövidebb útvonal és ugyancsak érdekes lehet már a kisebb korosztály számára is. Ezt az ösvényt inkább vezetett túra keretein belül szokták ajánlani a gyermekek számára. Az Órség területén megtalálható tanösvényeken az év minden szakaszában találhatunk valami látványosságot. Ilyen például a májusi, még kaszálás előtti időszak a Tőzegmohás láprét sétányán. Az év ezen szakaszában nyílnak a különlegesebbnél különlegesebb lápréti virágok, ekkor a legszebb ez az útvonal. Ettől függetlenül a téli Órség is rendkívül szép, főleg abban az esetben, ha hó is van. Télen egy patak menti vagy egy erdőben lévő tanösvény ugyanúgy szép tud lenni, de ugyanez elmondható tavasszal a rügyfakadáskor, valamint ősszel is a levélhulláskor. Az előbb felsorolt útvonalak látogatószámát nehéz mérni, vagy monitorozni, mivel ezek az év bármely szakaszában szabadon látogathatóak, emiatt feljegyzett mérések erről nincsenek.

Az Órség térsége nagy népszerűségnek örvend a gombászok körében is. Elsősorban a vargánya, illetve a róka gomba azok, melyek előnyben részesülnek gombagyűjtés szempontjából. A helyi lakosság számára ez akár egy plusz megélhetési lehetőséget biztosít, hiszen többen vannak olyanok, akik mellékállásban keresnek ebből pénzt, vagy hivatalosan

vagy nem. Hivatalosan csakis gombaszakellenőr által bevizsgált gombák kerülhetnek eladásra, értékesítésre. Az Őrségi Nemzeti Park hivatalosan egy ilyen személyről tud, ő Tamaskó Sándor Szalafőn. Az úr rendelkezik gombaszakellenőri képesítéssel, illetve nemzeti parki termék védjegyes termelő is. Elképzelhető, hogy vannak olyan turisták, gombászok, akik kimondottan azzal a céllal érkeznek az Őrség területére, hogy gombát gyűjtsenek, de ez semmiképpen sem nevezhető tömeges jelenségnek. A nemzeti park igazgatóság természetvédelmi őrei a gombagyűjtési szezonban is járják az erdőket. Hivatalosan 2 kilogramm az a mennyiség, melyet háztartásonként be lehet gyűjteni, nem csak gombából, hanem összességében bármiféle erdei javakból. Előfordulnak olyan gombagyűjtők, turisták, akiket figyelmeztetni kell erre, de összességében nem mondható el, hogy a túlfogyasztás bármiféle jele megnyilvánulna emiatt. Kovács-Mesterházy Viktória elmondta, hogy inkább az egyre szélsőségesebb időjárási viszonyok azok, melyek veszélyt jelentenek a gombákra nézve és nem a túlhasználat. A védett gombafajokat nem gyűjtik össze az emberek. Inkább a helyi lakosok azok, akik gombát szoktak gyűjteni, ők pedig nem tévesztik össze a védetteket más gombákkal, tehát ilyen szempontból veszélynek nincsenek ezek kitéve. Védett gombafajokat tekintve, az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság végez aktív monitorozást, viszont jelenleg nincs olyan program, mely a védett gombákról edukálná az ide látogatókat.

A helyi termékek utáni kereslet az évek alatt nagyon megnőtt. Sok nemzeti parki termék védjegyes, illetve egyéb termelők is az őriszentpéteri, illetve a szalafői termelői piacon értékesítik termékeiket. Sokan jelentkeznek védjegyes termelőnek, nem minden termékükkel csak egy-egy. Az Őrségi Nemzeti Park is próbálkozott már korábban védjegyes termékek értékesítésével, valamint a jövőben is szeretnének majd erre nagyobb hangsúlyt fektetni, akár pályázatok keretein belül is. A kaszálógyümölcsös pályázaton belül például szeretnének létrehozni helyi termelők termékeiből álló polcokat a nemzeti park igazgatóság ajándékboltjaiban. A nemzeti park igazgatóság tapasztalata az, hogy közvetlenül a termelőktől (otthonaikban, az előbb említett piacokon) kedvezőbb áron lehet megvásárolni a termékeket. Kedvezőbb áron, hiszen ezek a termelők áfamentes őstermelőkként tevékenykednek, míg a nemzeti park igazgatóság, mint kereskedő, köteles rátenni az áfát, illetve a kis hasznot is a különböző árucikkekre. Több lehetősége is van az ide látogatóknak arra, hogy kipróbálják milyen elkészíteni egy-egy ilyen terméket. Természetesen a foglalkozások során készített termékek nem lesznek nemzeti parki termék védjegyesek, viszont ezáltal az elkészítési folyamatokba nyerhetnek betekintést a látogatók. A Népi Műemlékegyüttesnél a nemzeti park igazgatóság is szokott hagyományos kézzel sajtoltós tökmagolaj sajtolást szervezni, az elkészült árucikket pedig természetesen meg is lehet vásárolni. Az Őrségi Nemzeti Park egyik védjegyes

termelője kialakított saját házánál egy kis pajtát, ahol ugyanúgy bemutatják a hagyományos, kézzel történő tökmagolaj sajtolást. Itt más fajta prést használnak ugyan, mint a nemzeti park igazgatóság által szervezett programon, viszont ugyanúgy a kézi sajtolással lehet megismerkedni itt is. Mindemellett a Népi Műemlékegyüttesnél akár a fazekasságot is van lehetősége kipróbálni a turistáknak egy-egy másik program keretein belül. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság szokott rendezni fazekas bemutatókat is, ahol maga a fazekas mutatja be, hogy miket tud elkészíteni, viszont ezek a bemutatók mindig valamilyen egyéb más program keretein belül folynak, külön kimondottan csak fazekassággal kapcsolatos rendezvény nincsen. Nagyon sok fazekas él Magyarszombatfán, akikhez ugyanúgy akár csak a tökmagolaj sajtolás esetében, bejelentkezés után el lehet látogatni. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság által szervezett fazekassággal kapcsolatos programok is mindig bejelentkezéssel alapon működnek.

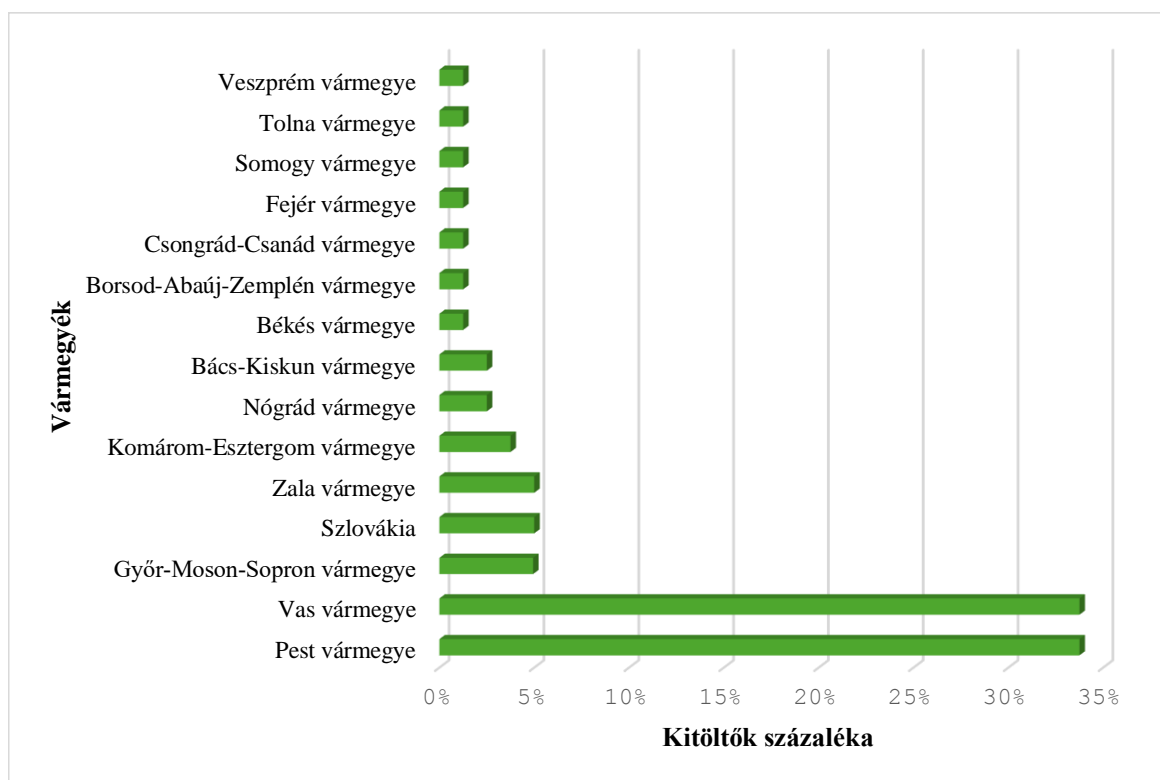
Az Őrség népi hagyományai mellett gasztronómiájáról is híres. Az egyik leghíresebb itt megtalálható gasztronómiai létesítmény a Pajta nevű étterem, ami országos szinten ismert. Itt előnyben részesítik a helyi alapanyagokat és kissé újra gondolva, de próbálják a helyi tradicionális ételeket is készíteni. Figyelembe véve, hogy az étterem egy fine dining étterem, nem a hagyományos Őrségi adagok és formációk jelennek meg a tányéron, ettől függetlenül viszont nagyon nagy a kereslet a hely után, van, hogy akár két héttel előre kell asztalt foglalni. Kovács-Mesterházy Viktória viszont nem az éttermet emelte ki elsősorban a helyi gasztronómia kapcsán, mivel ezek a helyek nem csak kimondottan a helyi ételekre specializálódtak. A falusi vendégasztalok és kis lakáséttermek ezzel ellentétben azonban kimondottan csak az Őrségi konyhára specializálódtak. Ezek nem állandóak, egy-egy előre meghirdetett alkalomkor van lehetősége a látogatóknak ezekre a helyekre eljutni, viszont ilyenkor akár többféle étel és menü közül is lehet választani. Ilyen falusi vendégasztalok találhatóak például Kercaszomoron és Szalafőn is. Kíváncsi voltam, hogy a nemzeti park igazgatóság kapcsolatban áll-e valamelyik ilyen tradicionális konyhával rendelkező étteremmel. A nemzeti park Népi Műemlékegyüttesnél lévő büféjét például az Őriszentpéteri Bognár Étterem üzemelteti. A Természet Iskolába érkező csoportok számára mindig a Hársfa Éttermet szokták ajánlani Viktóriáék, mivel ez az iskola mellett található. Olyan projektesemények alkalmával, amikor a gasztronómia vagy pedig a védjegyes termékek bemutatása a cél elsősorban a falusi vendéglőket részesíti előnyben a nemzeti park igazgatóság, mint például az Őrségi Ízek Portáját Szalafőn, a Két Szilvafa Vendéglőt Kercaszomoron, vagy a Zöld Terasz éttermet. Tradicionális ételkészítő workshopon is van lehetősége a turistáknak részt venni, az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság szervezésén belül a Népi Műemlékegyüttesnél. Itt az Őrségi kerek perccet tudják elkészíteni a látogatók, melynek a formázási módja az, ami az

Őrségre jellemző, illetve a fatüzelésű kemence, amelyben ezeket a perezeket kisütik. Az előbb felsorolt vendéglátóhelyek is van, hogy tartanak egy-egy napot, mikor lehetősége nyílik a résztvevőknek például dödöllét készíteni. Az Őrségi Ízek Portája is szokott ilyen dödölle készítő workshopot rendezni. Egyéb ilyen célt szolgáló rendezvények nem jellemzőek, ez valószínűleg a NÉBIH különböző szabályozásainak tudható be.

Az utolsó kérdésblokkban a gyümölcsöskertekkel és az Őrségi Nemzeti Park bemutatókertjével, a Csörgőalma Gyümölcsöskerttel kapcsolatos kérdéseimre szerettem volna választ kapni. Itt kifejezetten bemutató túrákat nem szoktak szervezni, viszont van egy Gyümölcsoltó nap nevű rendezvény, Nagyboldogasszony napjához közel. A Gyümölcsoltó nap keretein belül a különböző tájfajtákat népszerűsítik. Egy néhány évvel ezelőtti projektben van megnevezve pár látogatható gyümölcsöskert, viszont ezek magánkertek. A magánkertek tulajdonosainak elérhetősége meg van adva, velük egyeztetve lehet felkeresni ezeket, hogy akár egy beszélgetés keretein belül jobban megismerhessék a látogatók a kerteket. A Csörgőalma Gyümölcsöskertben megtalálható tájfajtákról a szakirodalmi áttekintésben lehet részletesebben olvasni. A kaszálógyümölcsös pályázat keretein belül a nemzeti park igazgatóság szeretne majd termékeket előállítani és értékesíteni, különböző gyümölcsleveket, aszalványokat, pálinkákat. A Csörgőalma Gyümölcsöskerten kívül még a Népi Műemlékegyüttesnél is található meg gyümölcs, itt kordonon Corvin szőlőt futtatnak. Ebből már most is szoktak gyümölcslevet, szörpöt, vagy pálinkát készíteni, közülük a pálinkát értékesítik is az ajándékboltban. Ez hivatalosan, zárjeggyel van ellátva. Ez a szőlőfajta nagyon illatos, emiatt a belőle készült ital is rendkívül népszerű. Volt már olyan év mikor nagyon sok körte termett, ebben az évben például körtéből is készítettek pálinkát. Általánosságban azonban elsősorban nem az árusítás a fő cél, inkább a dolgozók számára szoktak különböző leveket préseltetni, például almát amennyiben jó a terméshozam az adott évben. Ismeretségük hiányában a kertek iránt nem túl nagy az érdeklődés. Ezzel ellentétben azonban a gyümölcsoltó nap márciusban nagyon is kedvelt program a látogatók körében. Viktória reméli, hogy a program segítségével a kertek iránti érdeklődés is egyre inkább nőni fog. A rendezvényen jellemzően a 100 fő körüli létszám mindig meg szokott lenni és ilyenkor körülbelül 700-800 darab tő kerül értékesítésre a gyümölcsfa oltványokból. Ezt a programot is, akárcsak a többi, közösségi média felületeken, illetve a nemzeti park igazgatóság honlapján szokták hirdetni.

4.3. A kérdőív kiértékelése

Az online kérdőívre összesen 80 darab kitöltés érkezett, viszont nem mindegyik kérdésre érkezett 80 darab válasz, mivel ezeknek nem mindegyike volt kötelező. A kérdőív első kérdésblokkjában a látogatásra vonatkozó kérdések voltak megtalálhatóak. Lakóhely szempontjából elmondható, hogy az ország minden részéről érkeztek már az Őrségbe látogatók. A kitöltők nagyobb hányada az Őrség közelében él, ugyanis több válasz is érkezett például Sárvárról és Káldról. Emellett sok válaszadó érkezett Budapestről és annak környékéről. A kitöltők lakóhely szerinti eloszlását a 6. ábra szemlélteti.

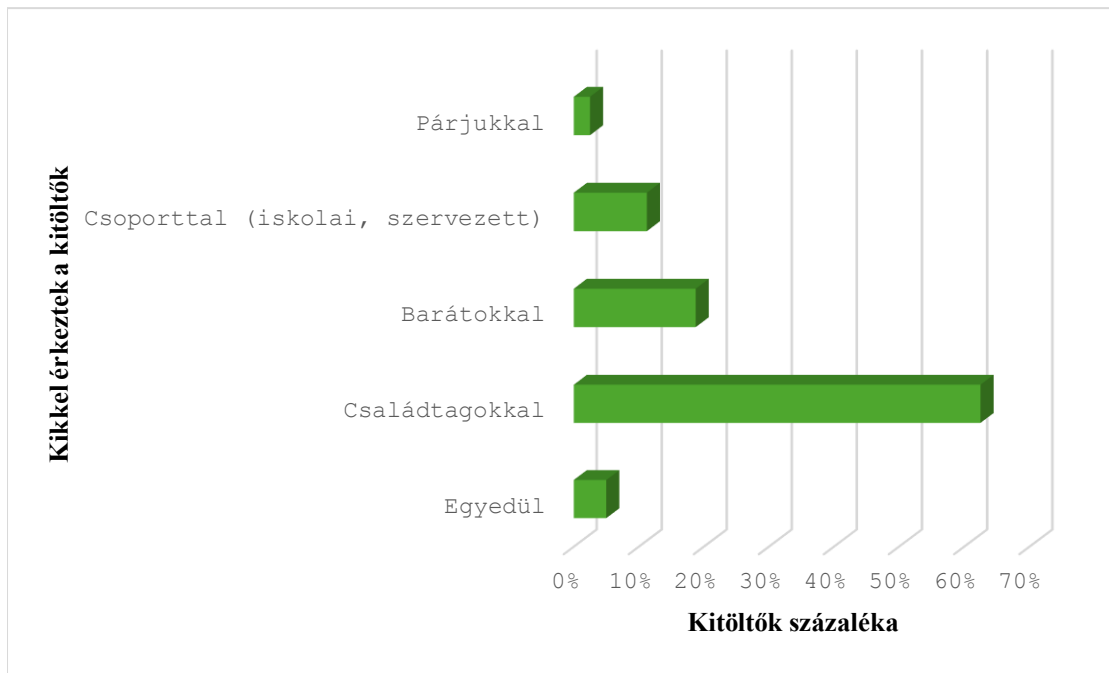

6. ábra: A kitöltők lakóhely szerinti százalékos megoszlása

(Forrás: Saját szerkesztés)

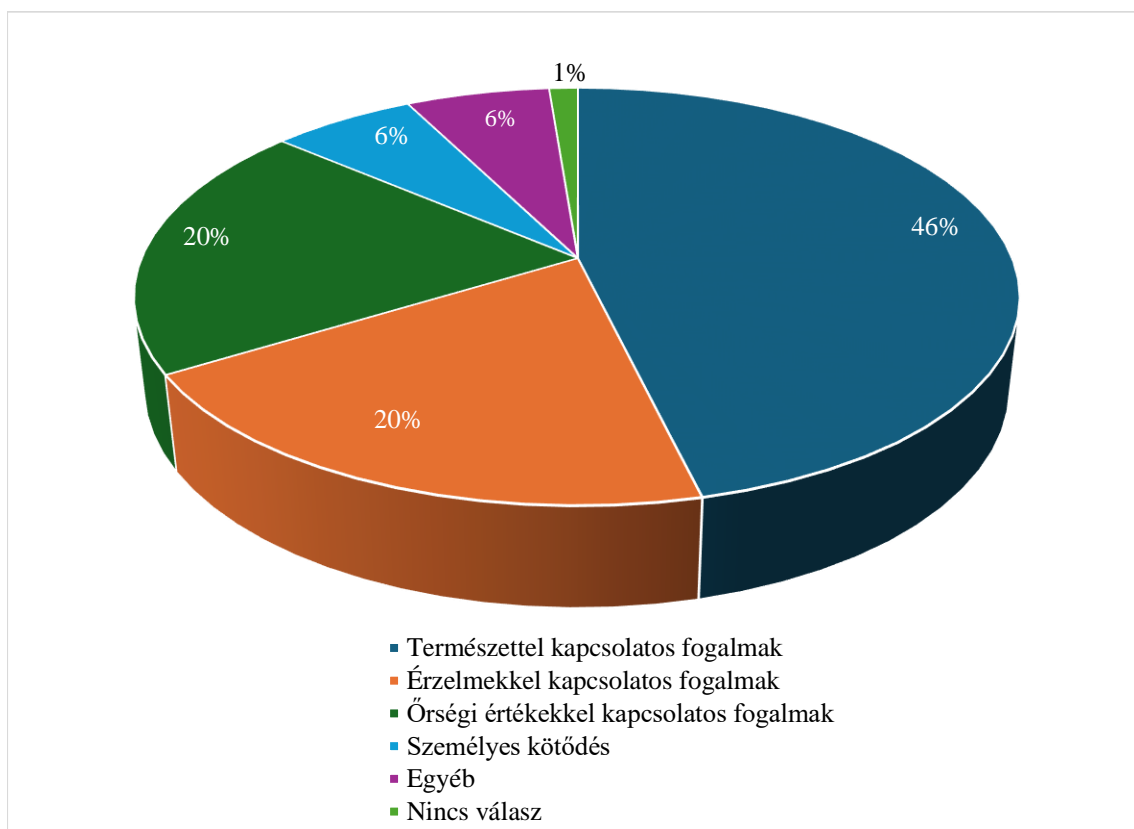
A második kérdésben azt szerettem volna felmérni, hogy a kitöltők milyen gyakran keresik fel az országon ezen térséget. A legtöbb válaszadó a „Ritkábban, mint évente” lehetőséget választotta, 47-en pontosan. 32-en a válaszadók közül évente akár többször is felkeresik az Őrséget, 10-en pedig csak évente. Voltak azonban olyanok is, akik havi rendszerességgel érkeznek ide, a kitöltők közül 6-an jelölték ezt a válaszlehetőséget, illetve olyanok is, akik heti rendszerességgel megfordulnak itt, a kitöltők közül 5-en. Szerettem volna megtudni, hogy a látogatók kikkel érkeznek ide. A kitöltőknek több, mint fele, pontosan 63%-a (50 fő) családjával

együtt kirándul ide, de voltak olyanok is, akik egyedül érkeztek, 5%-a (4 fő) a kitöltőknek. A kitöltők megoszlását annak alapján, hogy kikkel érkeztek az Őrségbe a 7. ábra szemlélteti.

7. ábra: A kitöltők megoszlása annak alapján, hogy kikkel érkeztek az Őrségbe
(Forrás: Saját szerkesztés)

A következő kérdéssel egy, az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság által már elvégzett felmérést szerettem volna készíteni, miszerint melyek azok a szavak, fogalmak, amik a látogatóknak először az eszükbe jut az Őrség hallatán. Ez a kérdés nyitott típusú volt, tehát a beérkezett válaszokat először csoportosítottam az alábbi kategóriákba: természetel, érzelmekkel, őrségi értékekkel kapcsolatos fogalmak, személyes kötődés, egyéb, illetve nincs válasz. A beérkezett válaszok eloszlása az előbb felsorolt kategóriákban a 8. ábrán látható.

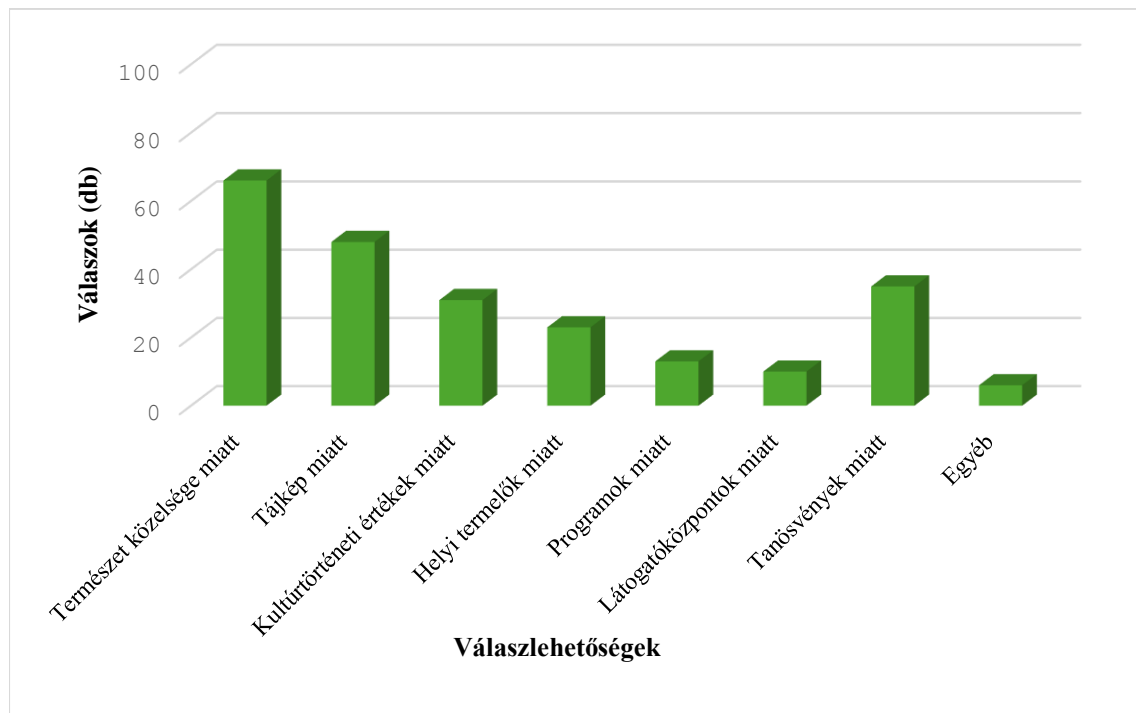

8. ábra: Az Őrség hallatán felmerülő szavak, fogalmak megoszlása
(Forrás: Saját szerkesztés)

A természettel kapcsolatos fogalmak kategóriában ilyen és ehhez hasonló válaszok találhatók meg, mint például természet, táj, természetközelség, vagy növény- és állatvilág. Az érzelmekkel kapcsolatos fogalmak kategóriájába olyan válaszokat helyeztem, mint például béke, csend, nyugalom, harmónia, magány és ősiség. A harmadik kategóriában, azaz az őrségi értékekkel kapcsolatos kategóriában megtalálható például a haranglábak, a tökmagolaj, a kézművesség, a porták és szerek, vagy a skanzen szavak is. Több kitöltő is írta, hogy a szülőfaluja vagy szülőföldje az Őrségben található meg, így ebben a kategóriában ezek a típusú válaszok találhatók. Az egyéb csoportba azok a válaszok kerültek, melyeket nem tudtam az előbb felsoroltak közül egyik csoportba sem beilleszteni. Ilyen és ehhez hasonló válaszok találhatók itt meg, mint például örök, éjjeli őrség, Vas vármegye, külhoni magyarság vagy az elhanyagolt területek sokasága. A 80 kitöltő közül mindössze csak egy esetben nem érkezett válasz a kérdésre.

Az első blokk utolsó kérdésével szerettem volna megtudni, hogy mik azok a konkrétumok, melyek miatt a látogatók felkeresik az Őrséget. Ennél a kérdésnél előre megadott válaszok közül lehetett választani és több válaszlehetőséget is megadhattak a kitöltők. Azonban volt egy egyéb lehetőség is, hiszen nem biztos, hogy valaki csak az általam felsoroltak miatt keresi fel a

térseget. A beérkezett válaszok összegzése a 9. ábrán látható.

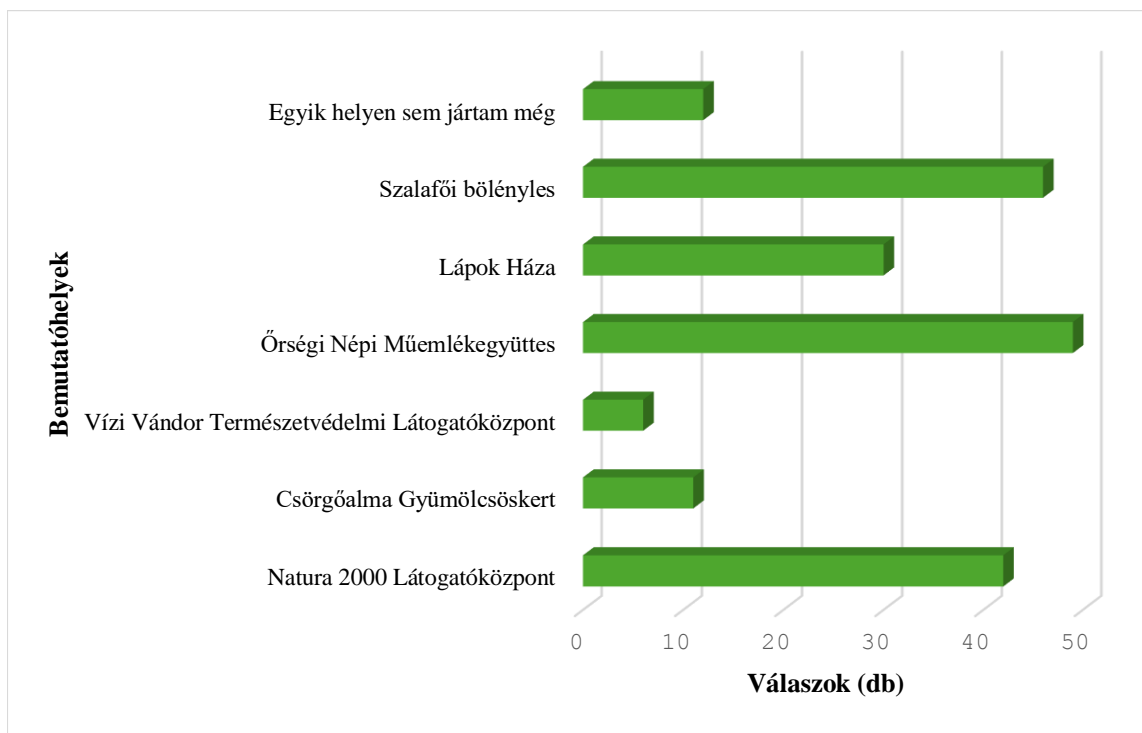

9. ábra: Az Őrség és az Őrségi Nemzeti Park felkeresésének okai

(Forrás: Saját szerkesztés)

Jól megfigyelhető, hogy elsősorban a természet közelsége és a tájkép az, ami miatt az Őrségbe látogatnak a turisták. Az egyéb kategóriában ilyen és ehhez hasonló válaszok vannak, mint például a határ közelsége miatt vagy a helyi gasztronómia miatt.

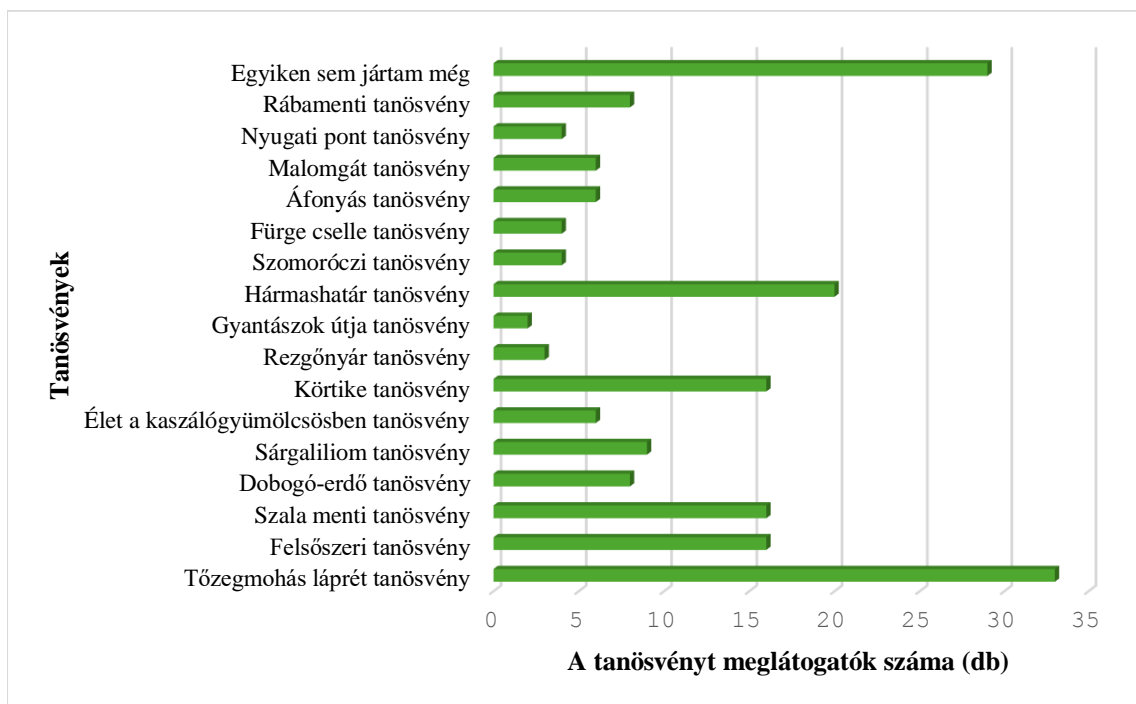
A kérdőív második kérdésblokkjában a különböző bemutatóhelyekkel kapcsolatos kérdések kaptak helyet. A kérdés csoport első kérdésével azt szerettem volna megtudni, hogy az ide látogatók mely látogatóközpontokat keresték már fel. Az előbb említett kérdésnél is több válasz megjelölésére volt lehetősége a válaszadóknak. A válaszadók közül legtöbben az Őrségi Népi Műemlékegyüttest, a Natura 2000 Látogatóközpontot, a Szalafői bölénylest, valamint a Lápok Házát jelölték, legkevesebben pedig a Vízi Vándor Természetvédelmi Látogatóközpontot. Elképzelhető, hogy legtöbbit azért nem keresték még fel olyan sokan, mivel ez csak 2022-től vált látogathatóvá. A kérdésre beérkezett válaszok hasonlóságot mutatnak az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság éves jelentéseiben megadott látogatószámokkal. A beérkezett válaszok összegzését a 10. ábra szemlélteti.

10. ábra: A kitöltők által meglátogatott bemutatóhelyek

(Forrás: Saját szerkesztés)

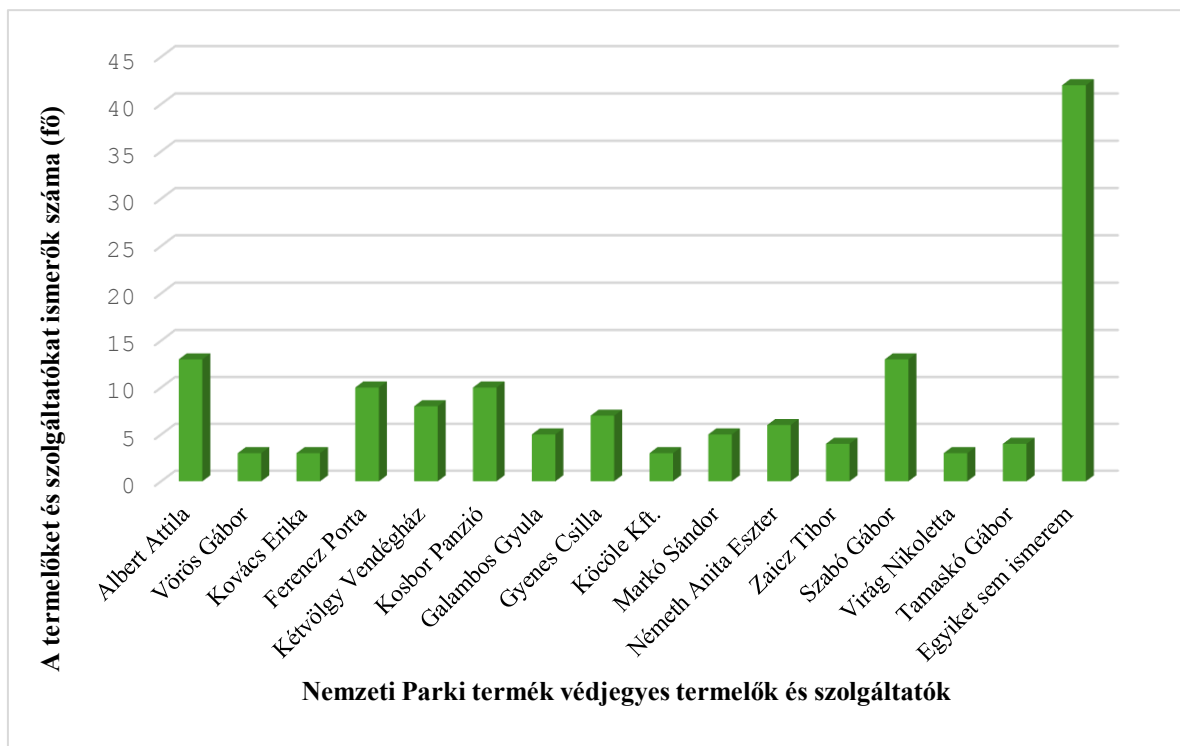
A kérdésblokk második kérdésével szerettem volna felmérni, hogy az Őrségbe látogatók mely tanösvényeken jártak már. Ennél a kérdésnél, akárcsak az előzőnél több választ is megadhattak a kitöltők. A beérkezett válaszok összegzése a 11. ábrán látható.

11. ábra: A kitöltők által meglátogatott tanösvények

(Forrás: Saját szerkesztés)

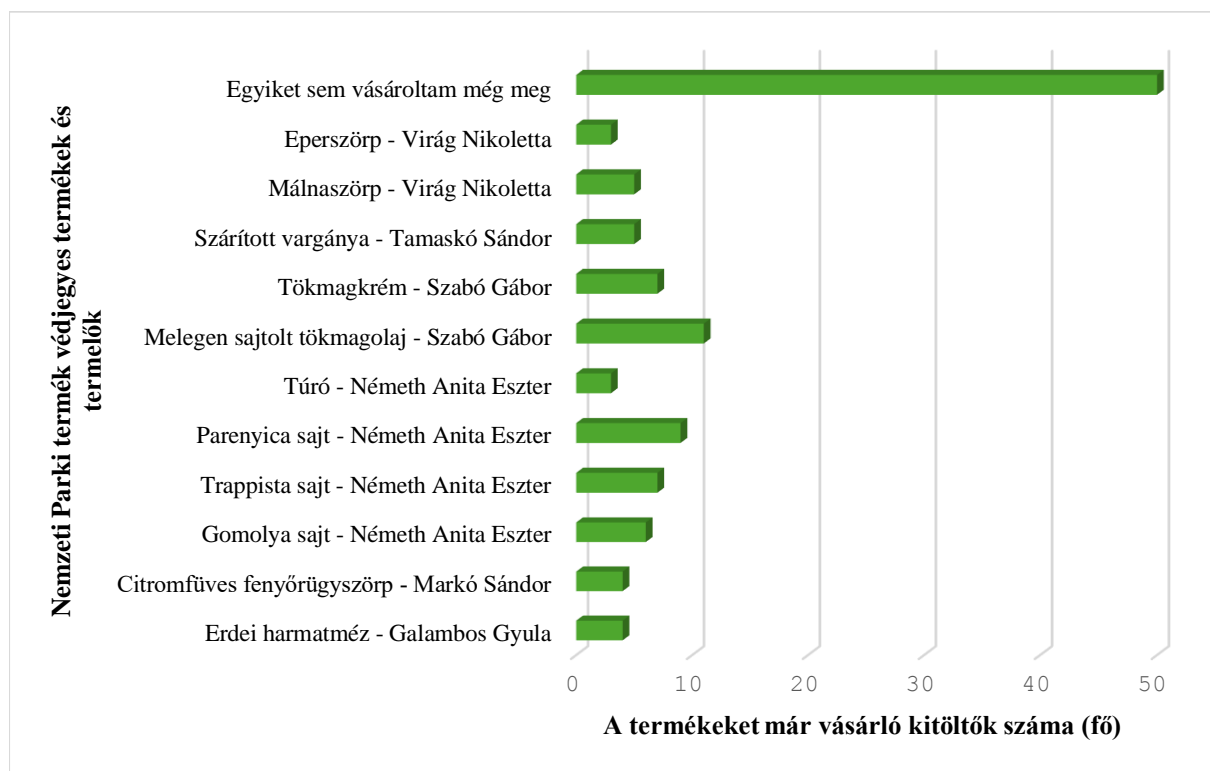
A kitöltők közül legtöbben a Tőzegmohás láprét tanösvényen (összesen 41%-a a válaszadóknak, azaz 33 fő), illetve a Hármashatár tanösvényen jártak már (a válaszadók 25%-a, azaz 20 fő). A kitöltők 36 %-a (29 fő) pedig még nem járt egyik tanösvényen sem. A következő tanösvényekre vonatkozó kérdéssel szerettem volna felmérni, hogy a válaszadóknak van-e kedvenc tanösvényük. A kitöltők 25%-a kedvenc tanösvényként a Tőzegmohás láprét útvonalát, 6%-a a Hármashatár, 5%-a pedig a Dobogó-erdő tanösvényt jelölte meg. A válaszadók több, mint felének, 56%-ának nincs kedvenc tanösvénye. A kérdésblokk utolsó kérdésével fel szerettem volna mérni, hogy mely évszakban látogatnak a térségbe szívesebben az emberek. Ennél a kérdésnél is több válasz megadására volt lehetősége a kitöltőknek. A kapott válaszok alapján elmondható, hogy inkább tavasszal és ősszel jönnek szívesebben a turisták. A „Tavasz” válaszlehetőséget 57 alkalommal, az „Ősz” lehetőséget pedig 47 alkalommal választották a kitöltők. Ennek oka akár az is lehet, hogy tavasszal, illetve ősszel nincs még nagyon hideg, viszont a nagy melegeknek is vége van már, ilyenkor tartózkodnak szívesebben az emberek a természetben. Ezek után a nyarat jelölték meg a legtöbbször, összesen 45 alkalommal választották ezt a kitöltők. A tél volt az az évszak, melyre a legkevesebb jelölés érkezett, összesen 10 darab, tehát elmondható, hogy vannak, akik az év ezen szakaszában is szívesen látogatják a térséget, viszont ezen turisták száma jelentősen alacsonyabb az év többi szakaszában ide látogatókkal szemben. A kérdőív harmadik kérdésblokkjában a jellegzetes őrési terményekre, termékekre vonatkozóan tettem fel néhány kérdést. A kérdésblokk első kérdésével meg szerettem volna tudni, hogy a kitöltők hány százaléka szokott gombát gyűjteni és hogy melyek azok a gombafajták, amiket előnyben részesítenek. A kitöltőknek csak 31%-a (25 fő) szokott gombát gyűjteni, tehát több, mint fele, 69%-uk (55 fő) nem. A gyűjtők közül legtöbben a vargányát (22 fő), illetve a rókagombát (14 fő) nevezték meg, mint előnyben részesített gombafajtát. Néhányan, összesen 5-en a kitöltők közül írták még az egyéb lehetőséghez a nagy őzlábgombát, illetve a csiperkét és a tyúkgombát is. A következő kérdéssel a nemzeti parki termék védjegy ismertségét szerettem volna felmérni a kitöltők körében. A válaszadók 39%-a ismerte a nemzeti parki termék védjegy fogalmát, tehát több mint fele, pontosan 61%-uk azonban nem. Érdekelt, hogy azok a válaszadók, akik ismerik a védjegyet vajon Őrségi Nemzeti Parki termék védjegyre jogosult termelőket is ismernek-e, ezért a következő kérdéssel ezt szerettem volna felmérni. A kérdésre érkezett válaszok összegzése a 12. ábrán látható.

12. ábra: Őrségi Nemzeti Parki termék védjegyes termelők és szolgáltatók ismertsége a válaszadók körében

(Forrás: Saját szerkesztés)

A felsorolt védjegyes termékek közül többet is vásároltak már meg a válaszadók közül, legtöbbször Szabó Gábor melegen sajtolt tökmagolaját, illetve a tökmagkrémet (18 fő) és Németh Anita Eszter tejtermékeit (25 fő) jelölték meg. A kitöltők nagy része (50 fő) azonban nem vásárolt még meg egyet sem a felsorolt termékek közül. A kérdéscsoport utolsó kérdésére, vagyis, hogy rendszeres vásárlójuk-e valamely védjegyes termelőnek, egyértelműen nemleges válasz jött ki nagyobb számban, a kitöltők 85%-a (68 fő) nem rendszeres vásárlója az előbb említett termelőknek. A Nemzeti Parki termék védjegyesek és termékeik utáni keresletet a 13. ábra szemlélteti.

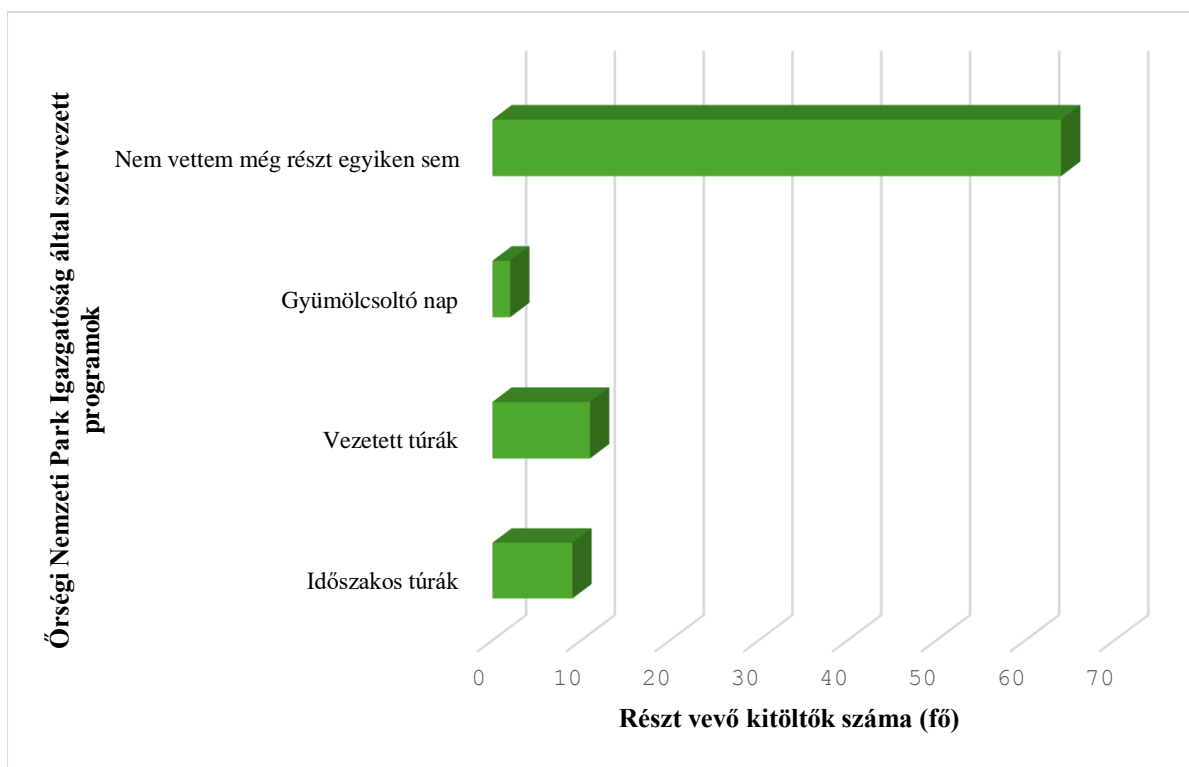

13. ábra: Nemzeti Parki termék védjegyes termelők és termékeik utáni kereslet

(Forrás: Saját szerkesztés)

A felsorolt védjegyes termékek közül a válaszadók többet is megvásároltak már, legtöbben Szabó Gábor melegen sajtolt tökmagolaját, illetve a tökmagkrémet (18 fő) és Németh Anita Eszter tejtermékeit (25 fő) jelölték meg. A kitöltők nagy része (50 fő) azonban nem vásárolt még meg egyet sem a felsorolt termékek közül. A kérdéscsoport utolsó kérdésére, vagyis, hogy rendszeres vásárlójuk-e valamely védjegyes termelőnek, egyértelműen nemleges válasz jött ki nagyobb számban, a kitöltők 85%-a (68 fő) nem rendszeres vásárlója az előbb említett termelőknek.

Az utolsó előtti kérdésblokkban programokra vonatkozó kérdések kaptak helyet. Az ebben a kérdéscsoportban található mindhárom kérdésnél több válaszlehetőség megadására volt lehetősége a kitöltőknek. Az első kérdés segítségével szerettem volna felmérni, hogy a kitöltők közül mely, az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság által szervezett programokon vettek már részt, ezt a 14. ábra szemlélteti.

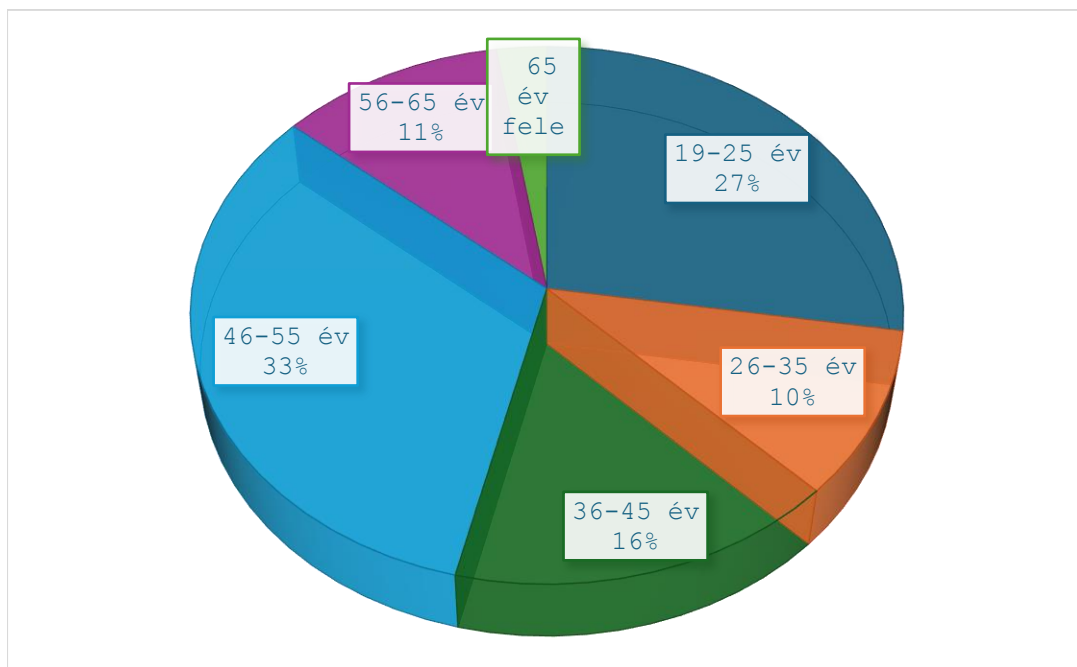
14. ábra: Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság által szervezett programokon részt vett kitöltők száma

(Forrás: Saját szerkesztés)

A kitöltők nagy része sajnos még egy, az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság által rendezett eseményen sem vett részt, összesen 62-en adták meg ezt a lehetőséget válaszként. Legtöbben a vezetett túrákat, összesen 11 fő, illetve az időszakos túrákat, összesen 9 fő jelölték meg válaszként. A legkevesebb jelölés a Gyümölcsoltó napra érkezett, ezt a válaszadók közül csak 2 fő jelölte meg. Elképzelhető, hogy ez a gyümölcsöskertek ismertségének negatív hatásaként jelenhet meg, melyről már a Kovács-Mesterházy Viktóriával készített interjúmban is beszéltünk. Az egyéb turisztikai programok közül népszerű volt a válaszadók körében az Őrségi vásár, 33 fő jelölte ezt meg válaszként, valamint a Tökfesztivál is, ezt összesen 32 fő választotta. Az előbb említett rendezvények mellett még többen megjelölték a Porták és szerek fesztiválját, illetve a Völgyhídi vásárt is, összesen 13-13 fő jelölte meg ezeket válaszként. Legkevesebben

az itt felsorolt események közül a Fazekasnapokat jelölték meg, erre összesen mindössze 10 fő válasza érkezett. Ez utóbbi kérdésnél sajnos olyan programok is szerepeltek, melyekre egyáltalán nem érkezett jelölés, ilyen volt például a Perc fesztivál és a Májusfa-állítás is. Sajnos a kitöltők nagy része ez utóbbi kérdésben felsorolt rendezvények közül egyen sem vett még részt, összesen 35 fő jelölte meg a „Nem vettem még részt egyiken sem” válaszlehetőséget. Az előbb említett programokról a legtöbb válaszadó valamely közösségi média felületen keresztül értesült, ezt összesen 46 fő jelölte meg, illetve közvetlenül ismerősön keresztül, ezt a válaszlehetőséget összesen 26 fő választotta. Voltak olyan kitöltők is, akik az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság honlapján keresztül is értesültek programlehetőségről, ezt összesen 16 fő jelölte meg válaszként.

A legutolsó kérdéscsoportban a különböző demográfiai kérdések kerültek. A kérdőívet 85%-ban nők (62 fő), míg 15%-ban férfiak (18 fő) töltötték ki, tehát elmondható, hogy a nemek aránya eltolódott a női kitöltők felé. A válaszadók életkora széles skálán mozgott, a 19-25 évesektől egészen a 65 feletti korosztályig töltötték ki a kérdőívet. A válaszadók életkor utáni eloszlása a 15. ábrán látható.

15. ábra: A válaszadók életkori eloszlása

(Forrás: Saját szerkesztés)

Legmagasabb iskolai végzettségét tekintve a válaszadók 55%-a, vagyis 44 kitöltő felsőfokú végzettséggel, 45%-uk, vagyis 36 kitöltő pedig középiskolai végzettséggel rendelkezett. Munkájukat tekintve, a válaszadók 11%-ának, összesen 9 főnek kapcsolódott ez a természethez.

Foglalkozásukat nézve, ilyen és ehhez hasonló válaszok érkeztek, mint például kertész, pedagógus, biológus vagy természetvédelmi mérnök.

5. Következtetések és javaslatok

A kutatásom eredményei alapján azt látom, hogy az ország egyik legsokszínűbb térsége az Őrség. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság éves jelentéseinek (2018-tól 2022-ig) kiértékelése alapján elmondható, hogy az igazgatóság által üzemeltetett bemutatóhelyek utáni kereslet évről évre nő. Ugyanez figyelhető meg az általuk szervezett programoknál is, mint például a szakvezetett és speciális túráknál. Ezeknél a programlehetőségeknél is a növekvő kereslet figyelhető meg, évről évre egyre többen vesznek részt ezeken az ide látogatók. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság számos megvalósított projekt keretén belül fejlesztette már a természeti értékeken alapuló turizmust szolgáló bemutatóhelyeket, programokat. Jelenleg is vannak folyamatban olyan projektek, melyek ugyanúgy ezt a célt hivatottak támogatni.

A Kovács-Mesterházy Viktóriával készített interjúm során elhangzott válaszok alapján az ide látogatók nagy része nem kimondottan egy-egy érték miatt keresi fel elsősorban a térséget, hanem hogy megismerje az Őrséget, mint tájat. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság már a kisebb korosztálytól egészen az idősekig, mindenki számára próbál valami különleges és tájra jellemző élményt nyújtani. Több olyan tanösvény, valamint bemutatóhely is megtalálható itt, mely interaktív, ezáltal pedig minden korosztály számára érdekes lehet. Javasolnám ezek után egy frissített kiadvány létrehozását, mely az Őrség területén megtalálható tanösvényeket mutatná be. Esetleg egy másik kiadványban fel lehetne tüntetni kimondottan azokat az útvonalakat is, melyek a kisebb korosztály számára is megfelelőek lehetnek, például a rövidebb útvonaluk vagy több interaktív elemük miatt.

A bemutatóhelyek, valamint tanösvények mellett számos programlehetőség közül is tudnak választani az ide látogatók. Több program kerül megrendezésre a nemzeti park igazgatóság által évről évre. Ilyenek például a Gyümölcstó nap, valamint a Népi Műemlékegyüttesnél megrendezésre kerülő hagyományos kézi tökmagolaj sajtolás is. A Gyümölcstó nap népszerűsítésének érdekében javaslom a privát kertek tulajdonosai, valamint a nemzeti park igazgatóság közötti együttműködést, például egy közös kiadvány létrehozásának keretein belül. Ezzel a látogatók talán nagyobb betekintést nyerhetnének a kaszálógyümölcsösök biodiverzitásába és ezek védelmére is fel lehetne hívni figyelmüket. A helyi termékek iránti kereslet miatt az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság egyik legújabb pályázatának keretein belül (kaszálógyümölcsös pályázat) szeretne ajándékboltjaiban helyi termelők termékeiből álló polcokat létrehozni az igazgatóság, hogy ezáltal még több látogatót tudjanak azok elérni.

A kérdőívem során kapott válaszok alapján elmondható, hogy az ország minden térségéből érkeznek ide látogatók azzal a céllal, hogy megismerhessék az őrségi tájat. Sajnos sokan nem

ismerik a nemzeti parki termék védjegyet, valamint az ezzel rendelkező termelőket sem. Javasolnám emiatt a helyi termelői polcok mellett egy kiadvány létrehozását is, melynek segítségével tovább lehetne növelni a védjegyes termelők és termékeik iránti keresletet. Nagyon fontosnak tartom ezt, hiszen ezek a termékek a térségre jellemző értékeket hordoznak magukkal, például kulturális vagy gasztronómiai értékeket.

6. Összefoglalás

Az ökoturizmus az elmúlt években egyre népszerűbbé vált, mint turisztikai ágazat hazánkban is. A természeti értékeken alapuló turizmus rendkívül fontos, hiszen ez minimális környezeti terhelés mellett edukálhat nagy számban látogatókat az adott térség természeti és kulturális értékeiről egyaránt.

Kutatásom célja a természeti értékeken alapuló turizmus vizsgálata volt az Őrségi Nemzeti Park területén. Az éves jelentések kiértékelésének segítségével szerettem volna megtudni, hogy az Őrségi látogatók körében mennyire nő az érdeklődés a nemzeti park igazgatóság által üzemeltetett bemutatóhelyek, illetve az általuk szervezett programok iránt. A Kovács-Mesterházy Viktóriával készített interjúm során szerettem volna megtudni, hogy miként vélekedik az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság az ide látogatók edukáltságáról a térséggel kapcsolatban, valamint, hogy mekkora a kereslet a nemzeti park igazgatóság által szervezett egyéb programokra, rendezvényekre. A látogatók körében végzett kérdőívem fő céljai között volt, hogy felmérjem a látogatók mennyire is ismerik az Őrségben fellelhető értékeket, tanösvényeket, bemutatóhelyeket, a nemzeti parki termék védjegyes termelőket és termékeiket, valamint egyéb a látogatásukkal kapcsolatos információkat is szerettem volna megtudni, mint például, hogy az év mely szakaszában látogatnak az Őrségbe.

A kutatásaim alapján elmondható, hogy az Őrségbe látogató turisták nagy része nem ismeri a nemzeti parki termék védjegyet, illetve a védjegyes termelőket sem. Emiatt javasolnám egy kiadvány létrehozását, melyben az Őrségi Nemzeti Parki termék védjeggyel rendelkező termelők és termékeik lennének összefoglalva. Továbbá javasolnám egy frissített kiadvány létrehozását a tanösvényekkel kapcsolatban is, melyben akár külön ki lehetne térni azokra az útvonalakra, amelyek már a kisebb korosztály számára is ideálisak lehetnek. Ez utóbbi akár egy teljesen különálló kiadvány is lehetne. Bár a bemutatóhelyek iránti érdeklődés évről évre egyre nő, mégis vannak olyanok, melyek nem kapnak elég figyelmet. Ilyen például a Csörgőalma Gyümölcsöskert is. Ennek népszerűsítésének érdekében javasolnám egy, az Őrségi Nemzeti Park, illetve a magán kézen lévő kertek tulajdonosai közötti együttműködést. Ezáltal még több embert tudnának elérni ezek a kertek is és még szélesebb körben lehetne edukálni az Őrségi látogatókat.

Mindezek után összességében elmondható, hogy az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság számos módon próbálja az ide látogatókkal megismertetni az Őrség egyedi értékeit, hagyományait. A kérdőíves felmérés eredményei alapján pedig elmondható, hogy az ország minden részéből érkeznek ide turisták, évente akár többször is visszatérve.

7. Irodalomjegyzék

- Asztalos A., (2023): *A Szilas-tó természetvédelmi terület ökoszisztéma szolgáltatásainak felmérése*. Szakdolgozat, Mate, Gödöllő, 48 p.
- Benedek A., (2013): *Egy speciális védjegy, a Nemzeti Parki Termék védjegy lehetséges szerepe fogyasztói felmérés eredményei alapján*. GAZDÁLKODÁS: Scientific Journal on Agricultural Economics, 57(4), 376-388.
- Bernáth I. (2020): *Nemzeti parkjaink – Kis természetkalauz*. Elektra Könyvkiadó, pp. 58-60.
- Borhidi A. (2003): *Magyarország növénytakarásai*. Akadémia Kiadó, Budapest, 569 p.
- Borzán A., Szekeres Bernadett (2021): *A hazai fenntartható turizmus támogatási formái*. Polgári Szemle, 17(1-3), 78-84.
- Fülep T. (2004): *Szelíd, öko- és természetjáró turizmus, az idegenvezetés és a túravezetés összekapcsolódása*. A Puszta, 20(1), 229-262.
- Héra G., Ligeti Gy. (2010): *Módszertan – A társadalmi jelenségek kutatása*. Osiris Kiadó, Budapest, 371 p.
- Horváth K. (2016): *Az Őrség természeti, tájképi és kultúrtörténeti értékeinek vizsgálata a környezeti nevelés komplexitásának tükrében, különös tekintettel a középiskolás korosztály esetére*. [PhD-értekezés] Sopron: Kitaibel Pál Környezettudományi Doktori Iskola Környezetpedagógiai (K3) Program. http://doktori.nyme.hu/id/eprint/571/31/dologzat_Horvath_K.TextMark%20-%201.pdf 266 p.
- Markovics T., Németh Cs., Pál É., Harsányi K., Kovács-Mesterházy V., Szentirmai I., Tanner T., Törő E., Faragó Á., Fera G., Havas M., Heffenträger G., Szépligeti M., Tárczy A. (2018): *Jelentés az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság 2018. évi tevékenységéről*. 151 p.
- Markovics T., Németh Cs., Pál É., Harsányi K., Kovács-Mesterházy V., Szentirmai I., Tanner T., Törő E., Czibik E., Faragó Á., Fera G., Gönye Cs., Heffenträger G., Szépligeti M., Tárczy A., Tóth S. (2019): *Jelentés az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság 2019. évi tevékenységéről*. 162 p.
- Markovics T., Németh Cs., Pál É., Czibik E., Faragó Á., Fera G., Gönye Cs., Harsányi K., Heffenträger G., Kovács-Mesterházy V., Mesics L., Nagy D., Szentirmai I., Szépligeti M., Tanner T., Tárczy A., Tóth S. (2020): *Jelentés az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság 2020. évi tevékenységéről*. 146 p.
- Markovics T., Németh Cs., Pál É., Czibik E., Faragó Á., Fera G., Harsányi K., Heffenträger G., Kovács-Mesterházy V., Mesics L., Nagy D., Szentirmai I., Szépligeti M., Tanner T., Tárczy A., Tóth S., Világhy Andrásné (2021): *Jelentés az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság 2021. évi tevékenységéről*. 186 p.
- Markovics T., Németh Cs., Pál É., Czibik E., Faragó Á., Fera G., Harsányi K., Heffenträger G., Kovács-Mesterházy V., Mesics L., Nagy D., Szentirmai I., Tanner T., Tárczy A., Tóth S., Világhy Andrásné (2022): *Jelentés az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság 2022. évi tevékenységéről*. 172 p.
- Molnár Cs., Remenyik B. (2017): *A falusi turizmus helyzete és fejlesztési lehetőségei*. Studia Mundi – Economica, 4(5), 44-59.
- Nagy K., Holló K. (2011): *Barangolás az Őrségben!* Miskolci Egyetem, Marketing Intézet. 57 p.
- Szeberényi A., Varga-Nagy A. (2017): *Az ökoturizmus jövője – Összehasonlító elemzés a gyöngyösi diákok körében környezettudatossági aspektusból*. Studia Mundi – Economica 4(5), 73-82.
- Zóka Gy., Pánczél P. – Koronczai-Fekete V. (szerk.) (2019): *Az Őrség – Magyar Örökség*, Kossuth Kiadó, Budapest, pp. 9-11.

Internetes források

- http1: Magyar néprajzi lexikon, Őrség. (Utolsó hozzáférés: 2024. 03.30.) Forrás: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-neprajzi-lexikon-71DCC/o-7361B/orseg-736C1/>
- http2: Őrség és vidéke turistakalauz. (Utolsó hozzáférés: 2024.03.30.) Forrás: <https://orseginemzetipark.hu/userfiles/domain176/8/9/89e205ac3a16b7a659751637d18aade4.pdf>
- http3: Az Őrségi Nemzeti Park. (Utolsó hozzáférés: 2024.03.30.) Forrás: <https://orseginemzetipark.hu/list-page/455-orsegi-nemzeti-park/1661-a-nemzeti-park>
- http4: Az Őrségi Nemzeti Park címere. (Utolsó hozzáférés: 2024.03.30.) Forrás: <https://orseginemzetipark.hu/list-page/1286-rolunk/4814-cimerunk>
- http5: Az Őrségi Nemzeti Park térképe. (Utolsó hozzáférés: 2024.03.31.) Forrás: <https://orseginemzetipark.hu/userfiles/domain176/7/1/7183b5b0ff098833c128d4444c96cc00.gif>
- http6: Őrség, Különleges Madárvédelmi Terület. (Utolsó hozzáférés: 2024.03.30.) Forrás: <https://natura.2000.hu/hu/teruletek/huon10001>
- http7: Az Őrség Natura 2000 területei. (Utolsó hozzáférés: 2024.03.30.) Forrás: <https://orseginemzetipark.hu/list-page/1286-rolunk/4750-natura-2000-teruleteink>
- http8: Őrség kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (Utolsó hozzáférés: 2024.03.30.) Forrás: <https://orseginemzetipark.hu/userfiles/domain176/5/9/599b7fd93a7613927ab64245741a27b2.jpg>
- http9: Natura 2000 Látogatóközpont. (Utolsó hozzáférés: 2024.03.30.) Forrás: <https://orseginemzetipark.hu/list-page/456-bemutatohelyeink/1663-natura-2000-latogatokozpont-tourinform-orseg-iroda-oriszentpeter>
- http10: Vízi Vándor Természetvédelmi Látogatóközpont. (Utolsó hozzáférés: 2024.03.31.) Forrás: <https://orseginemzetipark.hu/list-page/456-bemutatohelyeink/1664-vizi-vandor-termeszetvedelmi-latogatokozpont-csakanydoroszlo>
- http11: Őrségi Népi Műemlékegyüttes. (Utolsó hozzáférés: 2024.03.31.) Forrás: <https://orseginemzetipark.hu/list-page/456-bemutatohelyeink/1665-orsegi-nepi-muemlekegyuttes-pityerszeri-skanzen>
- http12: Lápok Háza. (Utolsó hozzáférés: 2024.03.31.) Forrás: <https://orseginemzetipark.hu/list-page/456-bemutatohelyeink/1666-lapok-haza-szoce>
- http13: Szalafői bölényes. (Utolsó hozzáférés: 2024.03.31.) Forrás: <https://orseginemzetipark.hu/list-page/456-bemutatohelyeink/3504-szalafoi-bolenyles>
- http14: Csörgőalma Gyümölcsöskert. (Utolsó hozzáférés: 2024.03.30.) Forrás: <https://orseginemzetipark.hu/list-page/456-bemutatohelyeink/4217-csorgoalma-gyumolcsoskert>
- http15: Őrségi Nemzeti Park, tanösvények. (Utolsó hozzáférés: 2024.04.15.) Forrás: <https://orseginemzetipark.hu/list-page/458-tanosvenyek>
- http16: Nemzeti Parki Termék védjegy. (Utolsó hozzáférés: 2024.04.26.) Forrás: <https://nemzetiparkitermek.hu/vedjegy/>
- http17: Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság megvalósított projektek. (Utolsó hozzáférés: 2024.04.20.) Forrás: <https://orseginemzetipark.hu/list-page/1289-megvalositott-projektek>
- http18: Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság folyamatban lévő projektek. (Utolsó hozzáférés: 2024.04.20.) Forrás: <https://orseginemzetipark.hu/list-page/1303-folyamatban-levo-projektek>

8. Köszönetnyilvánítás

Szeretném megköszönni konzulensemnek Tormáné dr. Kovács Eszternek a dolgozat alapjainak lefektetésében, illetve a dolgozat elkészítése során nyújtott páratlan segítőkészségét.

Hálával és köszönettel tartozom továbbá interjúalanyomnak, Kovács-Mesterházy Viktóriának segítségéért és szakmai véleményéért a témámmal kapcsolatban feltett kérdésekre, illetve a névtelen kitöltőknek, amiért támogatták szakdolgozatom létrejöttét.

9. **Ábrák és táblázatok jegyzéke**

1. **ábra:** Az Órségi Nemzeti Park (Forrás: Órségi Nemzeti Park Igazgatóság honlapja, [http5](#)) - 8. oldal
 2. **ábra:** Órség Különleges Madárvédelmi Terület (Forrás: Natura 2000 honlapja, [http6](#)) – 9. oldal
 3. **ábra:** Órség Különleges Természetmegőrzési Terület (Forrás: Órségi Nemzeti Park Igazgatóság honlapja, [http8](#)) – 9-10. oldal
 4. **ábra:** Órségi bemutatóhelyek látogatottsága (Forrás: Saját szerkesztés, Órségi Nemzeti Park Igazgatóság éves jelentései 2018-tól 2022-ig) – 22. oldal
 5. **ábra:** Szakvezetett és speciális túrák résztvevőinek változása 2018-tól 2022-ig) – 23. oldal
 6. **ábra:** A kitöltők lakóhely szerinti százalékos eloszlása (Forrás: Saját szerkesztés) – 32. oldal
 7. **ábra:** A kitöltők megoszlása annak alapján, hogy kikkel érkeztek az Órségbe (Forrás: Saját szerkesztés) – 33. oldal
 8. **ábra:** Az Órség hallatán felmerülő szavak, fogalmak (Forrás: Saját szerkesztés) – 34. oldal
 9. **ábra:** Az Órség és az Órségi Nemzeti Park felkeresésének okai (Forrás: Saját szerkesztés) – 35. oldal
 10. **ábra:** A kitöltők által meglátogatott bemutatóhelyek (Forrás: Saját szerkesztés) – 36. oldal
 11. **ábra:** A kitöltők által meglátogatott tanösvények (Forrás: Saját szerkesztés) – 36. oldal
 12. **ábra:** Órségi Nemzeti Parki Termék Védjegyes termelők és szolgáltatások ismertsége a válaszadók körében (Forrás: Saját szerkesztés) – 38. oldal
 13. **ábra:** Nemzeti Parki termék védjegyes termelők és termékeik utáni kereslet (Forrás: Saját szerkesztés) – 39. oldal
 14. **ábra:** Az Órségi Nemzeti Park Igazgatóság által szervezett programokon részt vett kitöltők száma (Forrás: Saját szerkesztés) – 40. oldal
 15. **ábra:** A válaszadók életkori eloszlása (Forrás: Saját szerkesztés) – 41. oldal
-
1. **táblázat:** Az Órség területén megtalálható tanösvények és azok hossza (Forrás: saját munka, [http15](#)) – 14. oldal

2. **táblázat:** Az Órségi Nemzeti Parki Termék Védjegyes termelők és termékeik, szolgáltatásaik (Forrás: saját munka, Órségi Nemzeti Park Igazgatóság 2022. évi jelentése) – 16-17. oldal
3. **táblázat:** A megvalósított projektek költségvetései és megvalósulásuk ideje (Forrás: saját munka, http17) – 24. oldal
4. **táblázat:** A tervezett projektek költségvetései és megvalósításuk tervezett ideje (Forrás: saját munka, http18) – 25-26. oldal

10. Mellékletek

1. **melléklet:** Interjúfónál – a Kovács-Mesterházy Viktória, az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság környezeti nevelési és ökoturisztikai szakosztály vezetőjével készített interjú során használt

Turisztikai/ökoturisztikai munkatársak számára készített interjúfónál

Beszélgetés felvezetése: Orosz Adrián Tamás vagyok, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem végzős természetvédelmi mérnök szakos hallgatója. Szakdolgozati kutatásom témájának az Őrségben fellelhető különböző természeti értékek és turizmus közti kapcsolatokat vizsgálom. Dolgozatom célja, hogy jobban belelássak természetvédelem és turizmus szoros kapcsolatába, hogy miként is tud hozzájárulni a turizmus, a turisták/az emberek természeti értékekkel kapcsolatos tudásának bővítéséhez stb.

Az elhangzott információkat anonim módon használom fel szakdolgozatom elkészítése során, amennyiben pedig érdekli a kutatásom eredménye, nagyon szívesen továbbítom azt Önnek.

A továbbiakban feltehetek Önnek pár kérdést az előbb elhangzott témával kapcsolatban?

Megengedi, hogy a beszélgetést rögzítsem hangfelvételre?

Köszönöm!

Általános/bevezető kérdések:

- Először is mi az Ön szakmai háttere?
- Milyen pozíciót tölt be a szervezetnél?
- Mióta dolgozik (az adott szervezetnél)?
- Mi a főbb feladatköre/mik a főbb feladatai jelenleg?

Általános kérdések a témával kapcsolatban:

- Jellemzően mi/mik azok az úticélok, amik miatt elsősorban ide látogatnak az emberek?
- Mit gondol az Őrség területére látogató turisták milyen természeti, illetve kulturális értékek iránt érdeklődnek a leginkább?
- Mit gondol, az Őrségbe látogató turisták mennyire ismerik az itt megtalálható értékeket, legyen az természetes vagy ember által alkotott?
- Érdeklődnek-e a látogatóközpontok iránt, megnézik-e a kiállítást/kiállításokat? Tud látogatószámokat mondani?
- Milyen programokon tudnak részt venni?
- Általában mekkora ezekre a programokra a kereslet?

Ezeket a különböző programokat milyen módon próbálják meg népszerűsíteni, „reklámozni”?

- Vannak olyan pályázatok, amelyek a természeti értékeken alapuló turizmust próbálják fejleszteni?
- Vannak-e már látható eredményei az esetlegesen lezárult ilyen, turisztikai céllal kezdeményezett projekteknek?

Tanösvényekre vonatkozó kérdések:

Az Őrség területén több tanösvény is megtalálható, melyek a terület egy-egy részének sajátosságait, különlegességeit hivatottak bemutatni. Ezzel kapcsolatban lenne pár kérdésem Önhöz.

- Összesen hány ilyen tanösvény található meg az Őrség területén?
- Mely tanösvények a legkedveltebbek?
- Esetleg látogatószámokat tudna mondani ezekhez?
- Van/vannak-e olyan tanösvény/ek amely akár kisebb korosztály számára is látogatható/ajánlott látogatásra?
- Ezeket a tanösvényeket az év mely szakaszában ajánlott inkább látogatni?
- Minden évszakban tartogatnak-e valamiféle látnivalót, vagy inkább a szezonális jellemző ezekre?

Gombákra vonatkozó kérdések:

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság területén megközelítőleg 1500 különböző gombafaj él. Ezek közül jelenleg 30 védett gombafaj előfordulásáról áll rendelkezésre adat.

- Mit gondol, az Őrség területén mennyire jellemző a gombagyűjtés, sokan látogatnak ide ezzel a céllal?
- Milyen gombafajokat gyűjtenek leginkább? Jellemző-e a túlhasználat és a károsítás?
- Jelenleg folyik-e valamilyen aktív monitorozás, amivel a védett gombafajokat vizsgálják (ezek száma, előfordulásuk pontos helye stb.)?
- Valamilyen módon szokták-e ellenőrizni azt, hogy a gombagyűjtők milyen gombákat szednek le? (Tehát, hogy védettet például nem stb.)
- Van-e valamilyen olyan jelenleg folyó programjuk, ami az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság Őrségi területén megtalálható védett gombákról edukálja az ide látogatókat?

Védjegyes termékekre vonatkozó kérdések:

Az Őrségi Nemzeti Parki Termék védjegy használatára több termelő is jogosult. Ilyen termékek például a fűszeres kecskesajt, a fűszeres tehénsajt, különböző mézek vagy éppen fazekas munkák, de természetesen ezeket még tovább lehetne sorolni. Az lenne a kérdésem, hogy...

- Mekkora kereslet van ezekre a termékekre?
- Milyen módon értékesítik ezeket?
- Hol lehet ezeket a termékeket az ide látogatóknak megvásárolni, akár megkóstolni?
- Milyen módon próbálják meg népszerűsíteni, „reklámozni” ezeket a látogatók körében?
- A látogatók számára van-e valamilyen lehetőség, ahol megismerhetik a rendkívül híres tökmagolaj (Őrség zöld aranya) elkészítésének folyamatát?
- A nemzeti parki védjeggyel is rendelkező melegen sajtolt tökmagolajat, illetve tökmagkrémet van-e lehetőségük akár saját maguknak is elkészíteni valamilyen foglalkozás keretein belül a látogatóknak?
- A látogatók számára van/vannak olyan foglalkozás(ok), amelyeken lehetőségük van kipróbálni akár a fazekasságot?

Gasztronómiával kapcsolatos kérdések:

Országunk egyik legjellegzetesebb és legérdekesebb gasztronómiai részét képezik a hagyományos Őrségi ételek. Mindezeknek is köszönhető az, hogy az ide látogató turisták előszeretettel kóstolják meg az igazi Őrségi ízeletet és fogyasztanak el egy Őrségi menüt.

- Az Őrség területén találhatóak olyan vendéglátóhelyek melyek kimondottan az eredeti Őrségi konyhára specializálódtak?
- Amennyiben vannak, ezek kapcsolatban állnak valamilyen módon a Nemzeti Park Igazgatósággal?
- Turisták/látogatók számára szoktak rendezni „ételkészítő” workshopokat, melyek során akár maguk is megtanulhatják, hogyan is kell elkészíteni egy igazi autentikus Őrségi ételt?

Gyümölcsöskertekkel kapcsolatos kérdések:

- Tartanak látogatók számára vezetett túrákat az Őrségi jellegzetességeket magukon viselő gyümölcsöskertekben?
- Mekkora a kereslet ezekre a túrákra (amennyiben vannak ilyenek)?

Csörgőalma gyümölcsöskertre vonatkozó kérdések:

A Csörgőalma Gyümölcsöskertben olyan régi, helyi - szerencsére még meglévő - Őrségi, vendvidéki és hetési gyümölcsfajtákat mutatnak be, amik permetezés, vagy valamiféle

vegyszerezés nélkül is szépen teremnek, nagyon jól ellenállnak a szeszélyes időjárásnak és ízletes gyümölcsöt érlelnek. Ezek után az lenne a kérdésem, hogy...

- A gyümölcsöskertben (Csörgőalma Gyümölcsöskert) vannak-e vezetett túrák a látogatók számára (jobban megismerni ezeket a gyümölcsfajtákat, múltjukat, felhasználásukat stb.)?
- Milyen gyümölcs típusok jellemzőek, amik megtalálhatóak a kertben?
- Készítenek valamiféle terméket ezekből a gyümölcsökből, amit később a látogatók körében értékesíteni tudnak?
- Magukat a gyümölcsöket eladásra is termesztik-e vagy ilyen célt nem szolgál a kert?
- Mekkora a kereslet a kertre és a vezetett túrákra (amennyiben van ilyen)?

Esetleg konkrét látogatószámot tudna mondani (amennyiben nem, hol található erről valamiféle dokumentáció stb.)?

2. **melléklet:** A kérdőívben feltett kérdések és a lehetséges válaszok. (Szerk.: Google Kérdőív)

A látogatásra vonatkozó kérdések

1. Honnan érkezett? Kérem adja meg lakóhelyének pontos nevét. [Saját válasz]
2. Milyen gyakran szokott a területre látogatni? (Több válasz is jelölhető) [Hetente/Havonta/Évente/Évente többször is/Ritkábban, mint évente]
3. Kikkel érkezett? [Egyedül/Családtagokkal/Barátokkal/Csoporttal (iskolai, szervezett)]
4. Mikor meghallja ezt a szót, hogy Órség, mik jutnak az először eszébe? [Saját válasz]
5. Elsősorban mi miatt keresi fel az Órséget és az Órségi Nemzeti Parkot? (Több válasz is jelölhető) [Természet közelsége miatt/Tájkép miatt/Kultúrtörténeti értékek miatt/Helyi termelők miatt/Programok miatt/Látogatóközpontok miatt/Tanösvények miatt/Egyéb...]

Bemutatóhelyekre vonatkozó kérdések

1. Az Órségi Nemzeti Park Igazgatóság több bemutatóhelyet is üzemeltet. Melyeket látogatta már meg ezek közül? (Több válasz is jelölhető) [Natura 2000 Látogatóközpont – Óriszentpéter/Csörgőalma Gyümölcsöskert – Óriszentpéter/Vízi Vándor Természetvédelmi Látogatóközpont – Csákánydoroszló/Órségi Népi Műemlékegyüttes – Pityerszer/Lápok Háza – Szőce/Szalafői bölényes – Szalafő/Egyik helyen sem jártam még]
2. Az alábbi tanösvények közül melyeken járt már? (Több válasz is jelölhető) [Tőzegmohás láprét tanösvény/Felsőszéri tanösvény/Szala menti tanösvény/Dobogó-erdő tanösvény/Sárgaliliom tanösvény/Élet a kaszálógyümölcsösben tanösvény/Körtike tanösvény/Rezgőnyár tanösvény/Gyantászok útja tanösvény/Hármashatár tanösvény/Szomoróczi tanösvény/Fürge cselle tanösvény/Áfonyás tanösvény/Malomgát tanösvény/Nyugati pont tanösvény/Rábamenti tanösvény/Egyiken sem jártam még]
3. Van esetleg kedvenc tanösvénye? [Tőzegmohás láprét tanösvény/Felsőszéri tanösvény/Szala menti tanösvény/Dobogó-erdő tanösvény/Sárgaliliom tanösvény/Élet a kaszálógyümölcsösben tanösvény/Körtike tanösvény/Rezgőnyár tanösvény/Gyantászok útja tanösvény/Hármashatár tanösvény/Szomoróczi tanösvény/Fürge cselle tanösvény/Áfonyás tanösvény/Malomgát tanösvény/Nyugati pont tanösvény/Rábamenti tanösvény/Nincs kedvenc tanösvényem]
4. Az év mely szakaszában szokott inkább az Órségbe látogatni? (Több válasz is jelölhető) [Tavaszi/Nyár/Ősz/Tél]

Jellegzetes őrségi terményekre, termékekre vonatkozó kérdések

1. **Szokott-e gombát gyűjteni?** [Igen/Nem]
2. **Amennyiben igen, mely gombafajtákat részesíti előnyben? (Több válasz is jelölhető)** [Vargánya/Rókaomba/Egyéb...]
3. **Ismeri a nemzeti parki termék védjegyet?** [Igen/Nem]
4. **Amennyiben igen, mely Őrségi Nemzeti Parki termék védjegyre jogosultakat ismeri az alábbiak közül? (Több válasz is jelölhető)** [Albert Attila, Magyarszombatfa – Fazekas/ Vörös Gábor, Magyarszombatfa – Fazekas/ Kovács Erika, Felsőjánosfa – Fazekas/ Ferencz Porta, Szalafő – Szálláshely/ Kétvölgy Vendégház, Kétvölgy – Szálláshely/ Kosbor Panzió, Magyarszombatfa – Szálláshely/ Galambos Gyula, Orfalu – Méhészeti termékek/ Gyenes Csilla, Orfalu – Méhészeti termékek/ Kőcöle Kft., Órimagyarósd - Dödölle készítés/ Markó Sándor, Szatta – Termelő/ Németh Anita Eszter, Nagyrákos – Tejtermékek/ Zaicz Tibor, Szalafő – Tejtermékek/ Szabó Gábor, Órimagyarósd - Melegen sajtolt tökmagolaj/ Virág Nikoletta, Kétvölgy – Szörpök/ Tamaskó Sándor, Szalafő – Kópickótó/ Egyiket sem ismerem]
5. **Az alábbi védjegyes termékek közül vásárolta-e már meg valamelyiket? (Több válasz is jelölhető)** [Erdei harmatméz – Galambos Gyula/ Fenyőrügyes erdei harmatméz – Galambos Gyula/ Vendvidék íze vegyes virágméz – Galambos Gyula/ Mézes cseresznyedzsem – Gyenes Csilla/ Szilvalekvár – Gyenes Csilla/ Batul alma pálinka – Markó Sándor/ Citromfűves fenyőrügyszörp – Markó Sándor/ Gomolya sajt – Németh Anita Eszter/ Parenyica sajt – Németh Anita Eszter/ Túró – Németh Anita Eszter/ Melegen sajtolt tökmagolaj – Szabó Gábor/ Tökmagkrém – Szabó Gábor/ Kópic – Tamaskó Sándor/ Véka – Tamaskó Sándor/ Szárított vargánya – Tamaskó Sándor/ Mentás csalánszörp – Virág Nikoletta/ Málnaszörp – Virág Nikoletta/ Eperszörp – Virág Nikoletta/ Fűszeres kecskesajt – Zaicz Tibor/ Fűszeres tehénsajt – Zaicz Tibor/ Házi vaj – Zaicz Tibor/ Egyiket sem vásároltam még meg]

Programokra vonatkozó kérdések

1. **Milyen az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság által szervezett programokon vett részt? (Több válasz is jelölhető)** [Őrségi kerek percc készítés/ Időszakos túrák/ Vezetett túrák/ Gyümölcslő nap/ Nem vettem még részt egyikén sem/Egyéb...]
2. **Milyen egyéb turisztikai rendezvényeken vett részt az Őrségben?** [Tökfesztivál/ Porták és szerek fesztiválja/ Percc fesztivál/ Őrségi vásár/ Völgyhídi vásár/ Fazekasnapok/Pünkösödölés/Májusfa-állítás/ Nem vettem még részt egyikén sem/Egyéb...]

3. **Milyen módon értesült a programokról? (Több válasz is jelölhető)** [Őrségi Nemzeti Park honlapján keresztül/Közösségi médián keresztül/Ismerőstől/Egyéb...]

Demográfiai kérdések

1. **Az Ön neme:** [Férfi/Nő]
2. **Az Ön kora:** [18 év alatt/19-25/26-35/36-45/46-55/56-65/65 felett]
3. **Mi az Ön legmagasabb iskolai végzettsége?** [Általános iskola/Középiskola/Feelsőfokú végzettség/Egyéb...]
4. **Kapcsolódik az Ön munkája a természethez?** [Igen/Nem]
5. **Amennyiben igen, mi az Ön foglalkozása?** [Saját válasz]

Köszönöm szépen, hogy kitöltötte kérdőívem!

Amennyiben egyéb észrevétele vagy információja van, köszönettel fogadom!

NYILATKOZAT

Orosz Adrián Tamás (Neptun azonosítója: PUY3G2) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védelemre javaslom / nem javaslom

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: Gödöllő, 2024. év április hó 22. nap

Tarvaine Kocsis Endre
belső konzulens

NYILATKOZAT
a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Orosz Adrián Tamás
A Hallgató Neptun kódja: PUY3G2
A dolgozat címe: Természeti értékeken alapuló turizmus vizsgálata az Őrségi Nemzeti Park területén
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Természetvédelmi és Tájgazdálkodási Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlant állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsgabizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelté után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: Budapest, év 2024 hó 04. nap 26.

Hallgató aláírása